

A KIBONTAKOZÁS ÚTJA

GAZDASÁGI ÖSSZEMŰKÖDÉS
A DUNAMEDENCÉBEN

AZ OLASZ-MAGYAR-OSZTRÁK GAZDASÁGI
SZÖVETSÉG JELENTŐSÉGE.

ÍRTA:
Dr. AJTAY JÓZSEF.

MÁSODIK BŐVÍTETT KIADÁS

ÁRA 1.60 PENGŐ

1934.
A S Z E R Z Ő K I A D Á S A .

HIBAIGAZÍTÁS:

A 41 oldalon, a 2. számú táblázat utolsó sorában 1931. L-IV. helyett 1921. L-VI. olvasandó.

Az 59. oldalon, a II. számú táblázat *második (kivitel)* rovatában 3300 helyett 2700, a 8640 helyett 8040, *negyedik (összforgalom)* rovatban pedig 6610 helyett 6010, 17,520 helyett 16,920 olvasandó.

ELŐSZÓ.

1931 december havában bocsátottam közre azt a tanulmányomat, amelyben a német-osztrák vámszövetség felvetődése és kényszerű elejtése után rámutattam arra, hogy a Dunamedencének a kényszerű békék által történi esztelen feldarabolása, Ausztria vergődő helyzete és az ebből önként folyó Anschluss-törekvések elemi erővel dobják felszínre a dunai problémát: a Dunamedence gazdasági és politikai újárendezésének kérdését, amelyben a kezdeményezés és irányítás feladata szinte természetesen a Dunavölgy öncéluságát és önállóságát képviselő Magyarországra hárul. Az 1925-31 június 30.-áig íerjedő időre szóló külkereskedelmi adatok tanúsága és a politikai helyzet mérlegelése alapján levezettem azt a megállapítást, hogy a Dunamedence gazdasági összeműködésének halaszthatatlanul szükségessé vált helyreállítása felé az első célhozvezető lépés Magyarország és Ausztria szoros gazdasági kapcsolatának megteremtése. Az azóta eltelt két és fél évtized alatt bekövetkezett fejlemények és a külkereskedelmi viszonyok alakulása e megállapítás helyességét igazolják és *Mussolini terve* valójában azt jelenti, hogy *Olaszország — bizonyára Franciaország és Anglia helyeslése melleit — egész nagyhatalmi súlyával és áldozatokra való készséggel* immár e nagyfontosságú *európai gondolat gyakorlati megvalósításának útjára* lépett. Ilyenképpen a Dunavölgy gazdasági és politikai újárendezése a legidőszerűbb kérdések sorába lépett magyar és nemzetközi szempontból egyaránt. Ezzel megnyílik az út Magyarország természetes határainak és a Gondviselés által megszabott földrajzi egységének ellenállhatatlan gazdasági tényezők által kényszerített helyreállítása felé. Erre való tekintettel, a magyar közönség tájékoztatása érdekében szükségesnek láttam két év előtti tanulmányom anyagai, az 1931-33 évi rendkívül tanulságos, a fentebbi megállapítást mindenben megerősítő külkereskedelmi adatokkal kiegészítve, újra a magyar közönség figyelmébe ajánlani.

Budapest, 1934. június havában.

A szerző.

ELSŐ RÉSZ

A gazdasági világválság

A gazdasági világválság számos jelensége egyaránt a békeparancsok által teremtett bizonytalan politikai viszonyokra mutat rá, mint eredendő okra. A modern kapitalista termelési rend a munka megosztásán épült fel, a zavartalan árucserén, a különböző osztályok és foglalkozási ágak termelési tevékenységének *egymást kiegészítő voltán*, ami mind a *gazdasági viszonyok állandóságát* tételezi fel. Ez pedig a *politikai viszonyok biztonsága* nélkül nem képzelhető el. Ennek hiánya okozza az egyre jobban elfajuló termelési, értékesítési-, hitel-, államháztartási és valutáris válságot, amelyeknek mindenike végső eredményben a politikai és gazdasági bizonytalanság nyomán keletkezett bizalmi válságnak folyamánya. A legközvetlenebbül és a leginkább a *biztosított piac* hiányának súlyos következményei érezhetők. A háború előtti korszakot jellemzik egyrészt a nagy egységes gazdasági területek, amelyeken belül a teljes forgalmi szabadság uralkodott és túlnyomórészt az önellátás elve érvényesült, de ugyanekkor — a magylendületű gazdasági fejlődés következtében — a külkereskedelmi forgalom is évről évre növekedett. Jellemezte másrészt az is, hogy az országok között egy évtizedre szólon kötött, kereskedelmi szerződések, a változatlan közlekedési tarifák, az egységesen aranyalapra helyezett szilárd valuták és a kereskedelmi forgalom szabályainak állandósága lehetővé tették a rendszeres termelés és gazdaságos értékesítés nélkülözhetetlen előfeltételét: *az évekre szólon biztos számvetést*. Ma mindennek éppen a fordítottja tárul a szemünk elé: a kis területekre zsugorodott gazdasági egységek, a tízezer kilométerekkel megnövekedett vámhatárok, a félévenként felmondható kereskedelmi megállapodások, a személyforgalmat gátló vízumrendszerek, az árucserét megbénító devizakorlátozások, a közlekedési tarifák és kereskedelmi szabályok nap-nap mellett történő kaotikus változása, a valutáris ingadozások, züllött hitelviszonyok, egyszóval a teljes és tökéletes gazdasági zűrzavar és bizonytalanság.

Ezen segíteni kell mielőbb és ezt nem lehet függővé tenni a bonyolult és kényes politikai kérdések előzetes elintézésétől. Ma már általános óhaj éppen ezért a *gazdasági összeműködés megteremtése*, a politikai ellentétek és kérdések *egyelőre való felfüggesztése mellett*. Sokan remélik, hogy egy ilyen gazdasági

közeledés tompítani fogja a politikai ellentéteket, sőt egyengeti az utat azok békés megoldására is. Az utolsó évtized helytelen hatalmi és politikai törekvései rendkívüli pusztításokat vittek véghez a gazdasági élet terén. Most sokan azt hiszik, hogy a gazdasági kérdések előtérbehelyezésével és azok megoldásával a politikai törekvéseket is lehetséges lesz észszerű utak követésére szorítani. *Hogy a gazdasági közeledés megvalósítható-e a rendkívül súlyos politikai ellentétek elintézése előtt, illetve nélkül, — ez a jövő nagy kérdése.* A békeparancsokat követő időkben, mindmáig, a politikai ellentétek *elgáncsoltak* minden gazdasági közeledést, sőt egyenesen *nyílt vagy lappangó gazdasági háborúra vezettek.* Talán az egyetemes gazdasági válság nagy nyomása képes lesz egy időre legalább háttérbe szőri tani a politikai kérdéseket, a hatalmi törekvéseket és ádáz harcokat, de legyünk tisztában azzal, hogy ezek teljes kiküszöbölését — *organikus* politikai bajokról lévén szó — nem remélhetjük egymagában a gazdasági összeműködés létrehozásától. Legfeljebb arra számíthatunk, hogy ezeknek pillanatnyi enyhülése következik majd be és megteremtődik esetleg az a kedvező légkör, amelyben a politikai ellentétek megoldásán jóval sikeresebben lehet majd munkálkodni, mint manapság. Éppen ezért mindent el kell követnünk a politikailag szétszaggatott Európában, de különösen a feldúlt Dunamedencében a gazdasági összeműködés megteremtésére.

A magyar-osztrák monarchia szétdarabolásának gazdasági következményei

Ha általában kívánatos a munkamegosztáson felépült termelési rendszerben a különböző országok zavartalan gazdasági összeműködése, annál inkább szükséges ez olyan országok között, amelyek földrajzi helyzetüknél, gazdasági fejlődésük együttességénél és eddigi szoros kapcsolataiknál fogva feltétlenül egymásra vannak utalva. Önként érthető, hogy ma azok az országok érzik leginkább az értékesítés nehézségeit, amelyek a békeparancsok által történt szétszakítás előtt egymás területén vámmal védett nagy és biztosított piacra találtak. A magyar-osztrák monarchia egységes gazdasági területének durva szétdarabolása ezért járt olyan súlyos következményekkel, amelyeket ma már mindazok a területek *kivételesen* éreznek, amelyek századokon át szoros gazdasági egységben éltek, fejlődtek és alakultak ki. Ennek a hatalmas területnek teljes gazdasági széthullása természetes következménye volt annak, hogy a békeparancsok a volt monarchiának államokra való szétbontását a *legelembb életérdekek semmibevételével, a durva erőszaknak és hatalmaskodásnak jegyében vitték véghez, tekintet nélkül a történelmi múlt, a jelen szükségletére, a földrajzi helyzetre, a kulturális és jajnépességi viszonyokra, a hossza időn át mély gyökeret eresztett jogos gazdasági rendre.*

Nem államférfiúi újjáalkotás, illetve újrendezés volt az, amit a Paris-környéki békeparancsokban a Duna-medencében valóra váltottak, hanem a legsztelenebb és a legkegyetlenebb *mészáros-munka*, amely a Dunavölgyén végesvégig *csupa vérző és begyógyulni nem tudó sebeket ejtett*. Ezeket még jobban elmélyítették és elmergesítették egyrészt az újonnan összetákolt államok *elzárkózó, sőt egyenesen ellenséges gazdasági politikája* a szörnyen megcsonkított Magyarország és Ausztria ellen, másrészt pedig a régi állami kötelékből önkényesen, népszavazás nélkül kiszakított és az utódállamok uralma alá vetett nemzeti kisebbségek *politikai és gazdasági megnyomorítására, letörésére* irányuló törekvések. Az új államok súlyos születési hibái, a sztratégiai szempontokból megvont természetellenes határok logikusan vonták maguk után a *jogtalanul szerzett területi zsákmányok ideges féltését* és ennek folytán azt a politikát, amely az új államok *területi megszilárdítása* érdekében a lefolyt évtizedben minden lehetőt elkövetett, hogy a békekötéselőtti időben létrejött százados kulturális, társadalmi, nyelvi és gazdasági kötelékek erős szövődékét minél teljesebben szétrombolja és megsemmisítse. Hiába volt tehát a békeparancsokban olyan intézkedés is belefoglalva, amely legalább *Ausztria, Magyarország és Csehország* között a szorosabb gazdasági kapcsolat további fenntartását lehetővé tette volna. És hiába hirdették és ígérték a kisantant-államok vezető-férfiai Genfben és a nemzetközi közvélemény előtt, hogy hajlandók lesznek a dunavölgyi országok gazdasági összeműködésén közreműködni, a valóságban a békeparancsok által teremtett éles nemzetközi ellentétek, nemkülönben a változásoktól, a természetes erők előbb-utóbb való érvényesülésétől és az elkövetett hibák jóvátételének kényszerű bekövetkezésétől való állandó rettegés a győzők szerepében tetszelgő utódállamokat *gazdasági téren is* mindig szembeállították a *legyőzöttek gyanánt kezelt, megcsonkítottságukban is félelmeseknek* ítélt Magyarországgal és Ausztriával.

A gazdasági válság hatása a Duna völgyére

Ebben a politikailag és gazdaságilag egyaránt bomlott állapotban találta a Dunavölgyét a mostani nagy gazdasági válság, amely hova-tovább a Dunamedence *minden országára* átterjed, sőt most már vésztrójlóan ott dörömböl az eddig kivételesen kedvező gazdasági helyzettel hivalkodó Csehország kapuján is, A jövő sem biztatja semmi jóval a dunavölgyi országokat, ha nem tudják megtalálni a szoros gazdasági összeműködés útját. Az *angol vámvédelmi politika* készülő kibontakozása Ausztriának és Csehországnak a nyugati piacokra irányuló ipari kivitelét közvetlen és közvetett nyomással vissza fogja szorítani és arra kényszeríteni, hogy az utóbbi években egyre jobban elhanyagolhatónak ítélt Kelet felé keressenek iparcikkeik számára

piacot, tehát azokban az országokban, amelyeket az évek óta tartó agrárválság alaposan legyöngített és amelyek immár hosszú idő óta a legsúlyosabban érzik, hogy biztosított piacok nélkül a tengerentúli államok halálosan fojtogató versenyével megbirkózni nem tudnak.

A politikailag és gazdaságilag széttördelt Dunamedencében az *egymásrautaltság érzése* és az *egymásra való támaszkodás szükségének felismerése rohamosan terjed*, ha nem is a mostani állapotokért elsősorban felelős vezető politikusoknál, de valamennyi dunavölgyi állam közvéleményében. Mindez lassan-lassan kezdi bontogatni a politikai ellentétek eddig áttörhetetlennek vélt kínai falát. A nem is annyira saját erejükre, hanem jóval inkább a francia szuronyokra és pénzre támaszkodó kisantant-államok eddigi nagyzó, hatalmaskodó, imperialista célokat hajszoló politikáját gyökereiben támadta meg az egyre szélesebben gyűrűző gazdasági válság és ez érleli a mának és közeljövőnek ellenállhatatlan követelményévé a gazdasági összeműködést a Dunavölgyében.

Csak egy út van nyitva Ausztria számára

Ausztria eddig joggal reménykedhetett abban, hogy a Németországhoz való csatlakozással emelkedhetik ki a leggyorsabban és a legbiztosabban abból az alárendelt politikai és gazdasági helyzetből, ahová eddigi hegemónikus állásából a békeparancsok letaszították. Az utóbbi hónapok eseményei azonban kétségtelenné teszik minden reálishan gondolkodó osztrák tényező előtt, hogy az Anschluss útja, amely *különbenis politikai és gazdasági veszedelmekkel teljes, egyelőre nem járható*, tehát Ausztria számára a kérlelhetetlenül adott helyzetben nincs más választás ma és a legközelebbi években, mint a többi dunavölgyi országgal együttesen, az azokkal hosszú időn át fennállott, de utóbb meglazult gazdasági kapcsolatoknak szorosabbra fűzésével keresni az utat arra, hogy a mostani válság mély szakadékból kivergődhessen és töretlenül megőrizhesse nemzeti és gazdasági erejét egy jobb jövő számára. Ha az osztrák-németség — az Anschluss gondolatának elhalványodásától félve — a mának kérlelhetetlen parancsát teljesíteni nem volna hajlandó, a tétlen várakozás előreláthatólag hosszú ideje alatt önmagát annyira legyöngitené, hogy a csatlakozás lehetőségének későbbi elkövetkezésekor már Németország számára inkább teherként és nem politikai avagy gazdasági gyarapodást jelentene. Es nagyon valószínű, hogy ilyen elsorvadt állapotban magát Ausztriát is inkább káros következményekkel fenyegetné, mint haszonnal kecsegtetné a gazdaságilag jóval erősebb Németországhoz való csatlakozás. Ausztriára nézve tehát most bekövetkezett az a pillanat, amidőn sorsának jobbrafordulását ezidőszert más úton, mint régi dunavölgyi gazdasági kapcsolatainak felújításával nem keresheti.

Francia erőfeszítés az Anschluss veszedelmének elhárítására

A dunavölgyi államok szorosabb gazdasági összekapcsolódását szükségesnek tartja és jóindulattal támogatni hajlandó Európának ma kétségtelenül vezető hatalmassága: *Franciaország*, nemkülönben a dunavölgyi viszonyok egészséges irányú alakulásában közvetlenül érdekelt *Olaszország* is. A francia külpolitika — az utóbbi idők jelei szerint — a dunavölgyi zűrzavar gazdasági részének rendezését azért tartja a maga szempontjából fontosnak és előmozdítandónak, mert azt reméli, hogy ha Ausztriát sikerülne gazdaságilag újra visszakapcsolni a Dunavölgyéhez — ahonnan az utolsó évtizedben fokozatosan kiemelődött* — és az osztrák iparnak Kelet felé piacokat biztosítani, akkor Ausztriában az Anschluss-törekvések előreláthatólag legalább egy időre ellanyhulnának és ennek folytán az Európa mostani hatalmi viszonyait felborítással fenyegető osztrák csatlakozási probléma egyelőre lekerülne a napirendről. Hír szerint a francia külpolitika kettős irányban igyekszik erőfeszítéseket tenni Nagy-Németország kialakulásának elhárítására, vagy legalább is elodázására. Egyrészt a német birodalommal való békés megegyezés útján próbálja meg az Anschluss-mozgalomnak német részről való leszerelését elérni, másrészt pedig Ausztria gazdasági életképességének biztosításával akarja az osztrák részről feltámadt és az utóbbi években hatalmasan megerősödött Anschluss-irányzatot letompítani, visszaszorítani. Ebből a célból szeretné a francia külpolitika megteremteni a dunavölgyi országok szoros gazdasági kapcsolatát, amelynek keretében Ausztria gazdasági fejlődése számára kétségtelenül nagy és kecsesítő lehetőségek nyílnának meg. Hogy Németországot sikerül-e legalább egyelőre eltéríteni az eddig nagy céltudatossággal folytatott Anschluss-politikától, ez egyrészt függ attól, hogy Franciaország mit tud, illetve mit hajlandó nyújtani engedményekben a német nemzeti gondolattól követelt eme nagy önmegtagadás, önkéntes lemondás ellenében, másrészt — és pedig elsősorban — attól, hogy Ausztriára minő helyzet vár politikailag és gazdaságilag ama viszonyok között, amelyeknek kialakulása remélhető a *dunavölgyi országok gazdasági összekapcsolódása esetében*. Ha ez a megteremtendő összeműködés francia részről olyan terv alapján kíséreltetnék meg, amely egyszersmindenkorra, tehát a jövőre nézve is lehetetlenné tenné azt, hogy Ausztria valamikor is *szabadon határozhasson* politikai és gazdasági sorsa felett és amely a *kényszer erejével* szorítaná be Ausztriát egy idegen (pánszláv-cseh) hatalmi érdeket szolgáló gazdasági kapcsolatba, ez úgy a németországi, mint az ausztriai közvéleménynek lebirhatatlan ellentállásával találkozónék. Ha a francia külpolitika — prágai sugalmazásra, amely már annyiszor vitte téves utakra a Quai

* Lásd a 60. oldalon levő táblázatot

d'Orsyt, és másrészt Franciaország mai döntősúlyú helyzetének tartósságában bizakodva — a német nemzeti érzést sértő és Ausztria *önrendelkezési jogának* gyakorlását kizáró formában erőszakolná a dunavölgyi országok gazdasági összeműködésének megteremtését és Ausztriának ebbe való bekapcsolását, ha tehát *ezt* a tervet németellenes élel próbálná megvalósítani, akkor nagyon könnyen a bekövetkező kudarc magvait hintené el.

Csak az öncélúság jegyében lehet a Dunamedence problémáját megoldani

Tisztában kell lenni azzal a ténnyel, hogy a francia külpolitika csak úgy számíthat a német nemzeti és hatalmi örökvéseknek az Anschluss-gondolattól egyidőre való önkéntes visszavonulására bizonyos engedmények és bizonyos pénzügyi támogatások fejében, ha ugyanakkor gondoskodás történik arról is, hogy a Benes-féle cseh imperialista irányzat által képviselt *dunavölgyi szláv hatalmi törekvések* szintén leszálljanak arról a magas paripáról, amelyre nem a saját erejük révén, hanem a megtévesztett francia politika segítségével és nagy hatalmával jutottak fel, oktalan módon provokálva a Dunavölgyére irányuló nagynémet törekvések megszületését és előretörését. Egy olyan cseh-francia elgondolás, amely Ausztriát egy *cseh*, illetve *cseh-pánszláv vezetés alatt álló* szoros dunavölgyi gazdasági kapcsolatba próbálná bekényszeríteni, amelynek németellenes politikai hátsó gondolata nyilvánvaló, *nem számíthat sem német, sem osztrák részről őszinte elfogadásra* és még kevésbé megvalósításra. És nem számíthatna egy ilyen terv annak a Magyarországnak önkéntes bekapcsolódására sem, amelynek életérdekeit épúgy sértik a Dunavölgyére irányuló pánszláv, mint a pángermán törekvések. Másrészt pedig egy ilyen cseh-szláv elgondolás feltétlenül szembetalálná magát Olaszország határozott ellentállásával is. Ez tehát *teljesen járhatatlan útnak* mutatkozik, bármennyire ajánlanák is a prágai imperialisták és bármi erős nyomással próbálná ezt erőszakolni a Prágából erősen befolyásolt Franciaország.

Egy ilyen, az adott helyzettel vaksüket módon nem számoló tervet legfeljebb a nagynémet törekvések üdvözlőnek kitörő örömmel, mint olyan halvaszületett elgondolást, melyből — amint ezt a lefolyt évtizedben bekövetkezett fejlemények világosan bizonyítják — *sem gazdasági, sem politikai összeműködés nem fakadhatna* a Dunavölgyében és így ez a hatalmas terület ia maga *változatlanul zűrzavaros viszonyaival továbbra is könnyen birtokba vehető zsákmány gyanánt* kínálkoznék a Keletre irányuló *német hatalmi terjeszkedés számára*. Ha Franciaország saját érdekében állónak látja és valóban komolyan akarja a dunavölgyi gazdasági összeműködést, akkor mindenekelőtt szabadulnia kell a cseh póráztól, amely ködös és fantasztikus

nagyszláv imperialista terveknek áldozza fel a reális lehetőségeket, sőt a helyesen felfogott cseh nemzeti és francia érdeket is. E cseh tervektől *teljesen függetlenül* kell a Dunavölgy gazdasági összekapcsolásának kényes kérdéséhez megfelelő óvatossággal és kellő taktikai érzékkel, valamint a német nemzeti érzés lehető kimélésével hozzájárulni. Ez pedig nem történhet meg helyesen másként, mint a *Dunamedence gazdasági és politikai öncélúságának irányvonalában*, amely öncélúság egyaránt szolgálja a dunavölgyi német és szláv népesség *jólfogott, reális érdekét*, de ellentétben van úgy a nagynémet, mint a nagyszláv oly irányú törekvésekkel, amelyek a Dunamedence *kizárólagos* birtokbavételére irányulnak. Másrészt *egy* ilyen összeműködéshez francia részről nem szabad *azonnal leszámítható, messzemenő és végleges* következményeket fűzni, hanem egyelőre be kell érni ez összeműködésnek csupán elodázó, halasztó hatásával, a most pusztítva és rombolva jelentkező gazdasági válságon való halaszthatatlan könnyítéssel és azzal, hogy a gazdasági összeműködés természetes és kívánatos [utjának megnyitásával Franciaország készségét tanúsítja arra, hogy Európa legsúlyosabb helyzetben levő részének segítséget nyújtson, szolgálva ezzel egyképen Európa gazdasági talpraállítását és politikai téren is egy békésebb jövő előkészítésének nagy gondolatát. Francia részről be kell látni, hogy a tíz év óta folyó és teljesen elhibázott dunavölgyi francia politika súlyos veszedelmekkel fenyegető következményeit hatalmi szóval és egyszerűen jóvá tenni nem lehet.

Ausztriának gazdasági visszakapcsolása a Dunavölgyébe — önrérthetően az osztrák-németség joggal megillető *egyenrangú politikai és gazdasági helyzet* feltétlen biztosítása mellett — lehetségesnek és keresztülvihetőnek látszik abban az elgondolásban, hogy Ausztria ne tiltassék el attól, hogy bizonyos idő múlva — *egy békésebb nemzetközi légkör* majdani kialakulásakor — szabadon választhasson a között: vajjon önállóságát megtartva, a Dunavölgyében teljesítse továbbra is *sok évszázadra visszanyúló, általános kulturális és általános európai szempontból, de helyesen felfogott német érdekből is nagyfontosságú, különleges hivatását, avagy* — vállalva a csatlakozás minden politikai és gazdasági hátrányos következményét — jövő sorsát egészen a német birodalomhoz kösse. Ha a dunavölgyi gazdasági összeműködés helyreállításának problémája *helyes megoldást* nyer, akkor *minden valószínűség szerint inkább az előbb említett döntésre lehet számítani.*

A gazdasági összeműködés helyreállításának nehézségei

Látható mindebből, hogy amilyen könnyű volt 1918-19-ben a párizskörnyéki béketárgyalásokon a Dunamedence százados gazdasági egységét darabokra szabdalni és amilyen könnyű volt

a békeparancsokat követő időkben a Prágából irányított gyűlölködő és hadakozó politikával a Dunavölgyében az ellentéteket kiélezni és a sebeket elmérgesíteni, ép olyan nehéz ma, az elkövetett esztelenségek pusztító következményeinek és a gazdasági világválságnak nyomasztó súlya alatt, egy-kettőre ezt a gazdasági összeműködést újra helyreállítani. Aki egy tökéletesen elrontott gazdasági helyzetet egyszerre és teljesen meg akar javítani, bevégzett tények hatását máról-holnapra eltüntetni, az *tulajdonképpen komolyan nem akarhatja a cél elérését*, hanem ravaszkodó taktikával elgáncsolni igyekszik a helyzet javítására (irányuló becsületes és őszinte törekvéseket, mert követendőnek olyan utat jelöl meg, amely nyilvánvalóan ellenkező irányba vezet. Aki azt ajánlja, hogy *Ausztria, Magyarország, Csehország, Románia, Szerbia*, esetleg *Lengyelország* és *Bulgária* is egyszerre és együttesen üljenek le a tárgyalási asztalhoz és egyezzenek meg egy vámszövetség létrehozásában, az vagy tudatlanságig naiv, vagy pedig a sokat markolással már eleve a végnélkül való tárgyalások útvesztőjébe csalogatni és a legteljesebb kudarccomikumába akarja belefúllasztani a dunavölgyi államok gazdasági összeműködésének nagy gondolatát.

A Dunamedencének a fellengző nagyszláv törekvéseket képviselő cseh politika által szétszakított gazdasági egységét és feldúlt természetes rendjét békés utón, erőszakos eszközök alkalmazása nélkül *csak lépésről-lépésre* lehet helyreállítani és pedig azon a természetes utón, amelyet nem a nyíltan, avagy álarcban jelentkező *hatalmi törekvések* szabnak meg, hanem amelyet az adott helyzet parancsolólag előír. *Ott kell mindenekelőtt próbálkozni a széttépett kötelékek újra egybefűzésével, ahol a régi kapcsolatból a legtöbb maradt meg, ahol a legkisebb a kiegyenlítésre váró politikai és gazdasági ellentét, ahol a legkönnyebb a megbántott nemzeti érzékenység kiengesztelése, ahol a politikai és gazdasági erők egyensúlya és a kölcsönös kiegyesülés lehetősége leginkább fennforog.* Ahol tehát mindkét részről reálisan számítani lehet a közös érdek által diktált őszinte, hátsógondolatok nélkül való közeledésre.

De még ilyen esetben is tisztában kell lenni azzal, hogy *igen nagy nehézségeket kell legyőzni*, zavaró politikai momentumokat kiküszöbölni, a baráti mezben próbálkozó gáncsvetőket leleplezni, a nyílt ellenzéssel megbirkózni, az elméket felvilágosítani, a homályban tévelygőket meggyőzni és a kölcsönös érdekek felismerésére bírni. Még ilyen esetben is feltétlenül szükség van *átmeneti és kiegyenlítő intézkedésekre*, amelyek számolnak a már kialakult és nem egy esetben helytelen irányban fejlődött tényleges viszonyokkal. Kerülni kell tehát a *közeledés erőszakolását*, az együttműködés merev és túlzottan szoros formáit, az oda nem tartozó — különösen politikai vonatkozású — dolgok belekeverését, az egyszerre mindent akaró mohóságot és a máról-holnapra mindennek megvalósítását követelő türelmetlenséget.

A gazdasági összeműködés különböző lehetőségeinek mérlegelése

Ha a fentebb felsoroltaknak nyilvánvaló igazságát elismerjük és színi előtt tartjuk, vajjon hol kezdhethetjük meg a sikeres némi kilátásával a tönkretett dunavölgyi gazdasági összeműködés szétszakított szálainak újraszövését? Lehet-e gondolni arra, hogy a Dunavölgy ének mezőgazdasági országait és ipari államait külön-külön csoportosítsuk és e két tábor különböző érdekeit próbáljuk azután összehangolni? Ebben az irányban már történtek kísérletek ezelőtt két évvel, amikor az agrárválság nyomása alatt úgy Magyarország, mint Románia és Szerbia is bizonyos készséget nyilvánítottak a szorosabb gazdasági viszony megteremtésére abból a fontos célból, hogy így kereskedelem-politikai téren egységesen lépjenek fel az ipari államokkal szemben és kedvezményezett piacot biztosítsanak maguknak a szomszéd államokban. Tudvalevő azonban, hogy ezt a tervet *már csirájában elfojtotta a cseh külügy közbelépése*, amely a kisantantnak, mint politikai alakulatnak fennállásával *teljesen összeférhetetlenek* találta Románia és Szerbia Magyarországgal való gazdasági együttműködését. Épp így nyilvánvalóan súlyos akadályokba ütközik Ausztria és Csehország szoros gazdasági viszonyba lépése, hiszen ez az osztrák iparra nézve rendkívül hátrányos lenne és a legjobb esetben — osztrák-cseh kartelek létrejötte esetén is — megakasztaná Ausztria ipari fejlődését; e mellett pedig Ausztria továbbra is politikai alárendeltségben maradna. De másrészt cseh részről is aggályosnak látnák politikai szempontból az osztrák-cseh szoros gazdasági kapcsolatot, mert joggal lehetne attól tartani, hogy az osztrák és szudeti németiség — egy osztrák-cseh vámszövetség keretében egymással szoros gazdasági kapcsolatba jutva — a maga tízmilliónyi lélekszámával nemcsak gazdaságilag jutna túlsúlyba a hét milliónyi cseh felett, de előbb-utóbb jelenlegi politikai hegemonikus helyzetéből is kivetné a cseheket. Ennek ellenére sincs azonban kizárva, hogy a nagynémet és a cseh törekvések — amelyeknek egyaránt *rendkívül kellemetlen a magyar-osztrák gazdasági közeledés* — esetleg együttesen lépnek majd fel és a cseh-»osztrák közeledés tervét tolják előtérbe a magyar-osztrák közeledés elgáncsolására, jól tudván azt, hogy valójában a cseh-osztrák szoros gazdasági kapcsolat megvalósítása elé úgy nagynémet, mint cseh szempontból *egyaránt* el nem hárítható akadályok merednek. A cseh-osztrák gazdasági közeledés terve tehát csakis *taktikai célokat* szolgálhat *Benes* vagy *Schober* kezében, avagy egyszerre mindkettőjében, de megvalósítás szempontjából komolyan számba nem jöhet. Épp ilyen valószínűtlennek tűnik fel egy *magyar-osztrák-cseh vámszövetség* egyszerre történő megvalósítása, hiszen három ország ellentétes érdekeit egyszerre azonos nevezőre hozni, lehetetlen vállalkozás. Még súlyosbítaná a nehézségeket, ha negyediknek

Szerbiát is bevonnák a megegyezési tárgyalásokba. Minden ilyen a komplikációkat mesterségesen növelő terv csak taktikai célokat szolgálhat a cseh és nagynémet törekvések részéről a magyar-osztrák gazdasági közeledés megtorpedőzésára. Vannak, akik azt a tételt állítják fel, hogy Franciaország csak olyan gazdasági közeledést hajlandó támogatni, amelyben *már eleve benne van Csehország is*. Azt hisszük azonban, hogy ez inkább a cseh politika óhajtása és nem a franciák »sine qua non«-ja, hiszen Franciaország nem Csehországot óhajtja mindenáron valamelyik dunavölgyi állammal szorosabb gazdasági viszonyba hozni és így gazdasági izoláltságán segíteni, hanem *elsősorban Ausztriát szeretné a dunavölgyi államokkal szorosabb gazdasági kapcsolatba belevinni* és így a francia politika elsősorban csak arra lehet tekintettel, hogy *mit akar és hogyan akarja Ausztria* de nem arra, hogy mi az óhaja Csehországnak, amely eddig csak destruktív és nem konstruktív szerepet játszott a Dunamedencében. Ausztria pedig ezideig nem mutatott semmi kedvet arra, hogy a megbízhatatlan és ellenséges indulatú cseh szomszédal egyen egy tából cseresznyét. Az osztrák mezőgazdáknek e hármas kombináció ellen ugyan aligha lenne kifogásuk, mert érdekeiket természetesen nem érintheti egy, szintén agrárbevitelre szoruló ipari állammal való vámszövetségi kapcsolat, sőt annak folytán, hogy a cseh és osztrák ipari terület együttesen könnyen és maradéktalanul fel tudná venni az egész magyar agrárfelesleget, teljesen eloszolnék az osztrák mezőgazdasági köröknek az az aggodalma, hogy a magyar agrártermékek vámmentes bevitelére árromboló hatással lenne az osztrák agrártermékekre. De az osztrák ipar számára viszont éppen séggel nem volna kecsesítő, hogy Magyarországnak viszonylag kicsi piacán másodmagával — és hozzá még olyan erős és kíméletlen versenytárral, mint a cseh — legyen kénytelen osztozkodni. Magyarországra nézve pedig ez az osztrák-cseh-magyar gazdasági közösség még a hetvenes évek osztrák-magyar közös vámterületénél is kedvezőtlenebb helyzetet teremtene, hiszen a két ipari állam — Ausztria és Csehország — 22 milliónyi lakossal jóval nagyobb és aránytalanul túlsúlyban lévő gazdasági erőt jelentene, amely az osztrák-magyar közös vámterület első korszakából jól ismert módon, egyoldalúan kiszákmányolná és gazdasági fejlődésében mindenképpen gátolná a 9 millió lakosságú Magyarországot, a jóval kisebb és gyengébb mezőgazdasági államot.

Épp így kilátástalannak látszik a kisantant három államának szoros gazdasági kapcsolatbáhozásával tenni meg az első lépést az összeműködés felé, hiszen az erre irányuló kísérletek egy évtized alatt sem tudtak sikert elérni. Tudvalevő ugyanis, hogy nemrég az egyik kisantant-konferencián elvileg már ki is mondták a három állam egymásközötti vámszövetségét. Valójában azonban ezt létrehozni soha sem lehetett, sőt csak a legnagyobb nehézségek árán és csupán a legutóbbi időben tudott

ez a három, különben politikailag egyirányban haladó állam egymással még rendes kereskedelmi szerződést is kötni. Okát ennek szerb és román részről abban látják, hogy Csehország egyrészt szövetségeseivel szemben a maga vezető állását próbálta mindig gazdaságilag is alátámasztani, másrészt pedig egyoldalú ipari érdekeinek feltétlen érvényesítését erőszakolta, viszont azonban fenn akarta továbbra is tartani az elzárkózás politikáját a román és szerb agrárbehozattal szemben. Előrelátható azonban, hogy egy magyar-osztrák gazdasági közeledés kedvezően hatna vissza a *kisantant-államok gazdasági viszonyának szorosabbá válására is*, mert Csehországot önzően egyoldalú magatartásának feladására készítené és akkor párhuzamosan a magyar-osztrák gazdasági kapcsolat kialakulásával megindulhatna a cseh-szerb-román szoros gazdasági összeműködés kiépítése is.

Magyarország és Csehország gazdasági közeledése nem előzheti meg a magyar-osztrák vámszövetséget

Nemkülönböztetve teljesen komolytalan és egyelőre meg nem valósítható gondolat volna Magyarország és Csehország szoros gazdasági szövetsége *azután a politikai és gazdasági hadjárat után*, amelyet Csehország több mint egy évtized óta a legnagyobb céltudatossággal folytatott Magyarország ellen, ennek megrágalmazását, hírnevének és hitelének tönkretételét, politikai és gazdasági megnyomortását tűzvén ki célul. Ezt az ellenséges indulatot ezelőtt egy évvel koronázta meg a cseh kormány azzal, hogy a ránézve rendkívül előnyös magyar-cseh kereskedelmi szerződést kihívó módon felmondta, a Prágába tárgyalásra meghívott magyar kiküldöttekkel szemben a nemzetközi illem és érintkezés elemi szabályait durván megsértő magatartást tanúsított és így lehetetlenné tevén a kereskedelmi szerződés újra való megkötését, megindította Magyarország ellen a vámháborút. Nincs ország, amelytől a jelenben *olyan mély politikai, érzelmi és gazdasági szakadék*, a gyűlölködésnek és elfajult ellenségeskedésnek olyan erős indulata választana el és amellyel való esetleges gazdasági közösség annyira *súlyosan fenyegetné fejlődésben levő iparunkat* és másrészt olyan *ellenséges érzésű piacot* kínálna nekünk agrártermékeink számára, mint a keserves tapasztalatok árán jól ismert Csehország. E tényen mitsem változtat az, hogy Benes ismételt — így a legutóbb is — a barátságos közeledés hangját ütötte meg Magyarországgal szemben, hiszen közismert, hogy a cseh külügyminiszter szavainak mily kevés a valutáris értéke, hogy amögött hiába is keressük a megfelelő cselekedetek ércfedezetét. Benes hírhedt arról, hogy egyszerre fúj hideget és meleget, egy személyben pacifista és militarista, hadiszállító és leszerelési apos-

tol, Lengyelország barátságát hajszolja és egyben a lengyelelles ukrán mozgalmat állandóan támogatja, békülékeny húrokat penget Magyarországgal szemben és ugyanakkor ő van mögöttes a Magyarország ellen irányuló *minden politikai és gazdasági* akciónak. Cseh *részről* Magyarország nem számíthat másra, mint taktikára, cselszövésre és törvetésre.

Mindez a megállapítás azonban csupán a Benes által képviselt cseh kormányzatra és a jelenlegi elfajult állapotra vonatkozik, amely az ellenünk tíz év óta folytatott ellenséges cseh politika természetes következményeképpen alakult ki, de nem jelentti (egyúttal azt is, hogy Magyarországnak és Csehországnak ne volnának politikai és gazdasági téren *egyaránt olyan* nagyfontosságú közös érdekei, amelyeknek kölcsönös kielégítése mindkét állam javára ne válna. Csakhogy ma még — *η mostani teljesen megmérgezett légkörben* — ennek kölcsönös felismerésére és az abból folyó következtetések levonására számítani komolyan nem lehet, erre a szükséges bizalmi alap minden reális előfeltétele 'teljesen hiányzik. Egy cseh-magyar közeledésre ma még csak a javíthatatlan fantaszták és *az utolsó tíz esztendő* általudott álmódózók gondolhatnak. Így tehát legfeljebb a jövő zenéje lehet — még pedig csakis a cseh imperialista politika *teljes bukása és végleges felszámolása után* — a magyar-cseh gazdasági közeledés és az őszinte, egymás érdekeit kölcsönösen respektáló összeműködés. Magyar részről való minden gazdasági közeledés mindaddig, míg Prága politikája tökéletesen meg nem változik, csak újabb és újabb keserves csalódással járna és legfeljebb egyoldalú előnyöket biztosítana Csehországnak, ellenben nagyon könnyen Magyarország gazdasági érdekeinek súlyos megkárosítására vezetne. Errenézve a múlt számos intő példával szolgál. A magyar agráriusok — minden józan, a cseh politika célkitűzéseit ismerő figyelmeztetés ellenére — a múlt évtized közepén nagy reményeket fűztek egy magyar-cseh tarifális kereskedelmi szerződés létrejöttéhez és éppen ezért ennek megkötését nyomatékosan szorgalmazták. A rendes kereskedelmi szerződés a két állam között — a magyar részről hozott nagy áldozatok árán — végre 1927-ben valóban létre is jött, de annak magyar részről joggal várt eredményét a csehek — *íamint az előre látható volt — céltudatosan elgáncsolták*. A cseh jpari behozatal — a vámmérséklést felhasználva — 1927. év második felében valósággal elárasztotta Magyarországot és a cseh import mennyiségben és értékben egyaránt, az 1926. évi eredményhez képest, hirtelen erősen felszökött és pedig 219 millió pengőről 1927-ben 286 millióra, 1928-ban pedig 272 millióra. Ellenben a magyar agrárkivitel Csehországba nemhogy emelkedett volna, de az előző évekhez képest, egyenesen visszahanyatlott, és pedig az 1926. évi 171 millióról 1927-ben 157 millióra, majd pedig 1928-ban 145 millióra. Magyarország kereskedelmi mérlegének passzivitása Csehországgal szemben, — éppen a kereskedelmi szerződés megkötése után — hirtelen 127

millióra ugrott fel anélkül, hogy ennek *bármiféle gazdasági indokoltága meg lett volna*. Kereskedelempolitikai helyzetünknek ez a teljesen fonák alakulása csakis arra vezethető vissza, hogy a csehek — miként a múltban is ismételten megtették — megszeméno agitációval, az importőrök és kereskedők hatósági (vámhivatal, adóhivatal, forgalmiadóellenőrök útján történő) terrorizálásával még jobban megakadályozták a magyar mezőgazdasági termékek Csehországba való bevitelét, miként a múltban és így perfid módon lehetetlenné tették Magyarországra nézve, hogy a rendes kereskedelmi szerződés hasznát Magyarország is élvezhesse. A cseh kereskedők és fogyasztók hatósági megszerzése a magyar agrártermékek bojkottálására még fokozottabb mértékben érvényesült akkor, amidőn Csehország a reá nézve mindenképpen előnyös magyar-cseh kereskedelmi szerződést 1930 decemberében felbontotta és megindította ellenünk a vámháborút. A közel egy év óta folyó gazdasági háborúban is mi húztuk a rövidebbet, egyszerűen azért, mert nem alkalmaztunk a cseh behozattal szemben olyan szigorú rendelkezéseket, mint ahogy azt a csehek tették a magyar agrárbevittel szemben. Íme, milyen különösképpen alakult a magyar-cseh kereskedelmi forgalom ez év (1931) januárjától június végéig, összehasonlítva a múlt év (1930) ugyanazon időszakának eredményével.

A Csehországból származott magyar behozatal értéke volt:

1930. év I—VI. hónapjaiban	85 millió P
1931. év I—VI. hónapjaiban (vámháborúban)	29.5 »

A Csehországba történt magyar kivitel értéke volt:

1930. év I—VI. hónapjaiban	69 millió P
1931. év I—VI. hónapjaiban (vámháborúban)	10.5 »

Magyarország behozatali többlete a Csehországgal való kereskedelmi forgalomban volt:

1930. év I—VI. hónapjaiban	16.3 millió P
1931. év I—VI. hónapjaiban (vámháborúban)	19 »

Míg tehát a vámháború alatt Csehországból való behozatalunk értéke a réginek csupán nem egészen egy *harmadára* csökkent, addig Csehországba irányuló kivitelünk a múlt évi- nek közel egy *hetedére* esett vissza, kereskedelmi mérlegünk passzivitása pedig Csehországgal szemben, a múlthoz képest, nemhogy kisebbedett volna, hanem egyötöd *résszel még* emelkedett.

Igen jellemző a magyar-cseh kereskedelmi viszony cseh részről történő tudatos és erőszakos befolyásolására, hogy a vámháború alatt a cseh behozatal értéke (29.5 millió) közel há-

romszor nagyobb volt a Csehországba utat találó magyar agrárkivitelnél (10.5 millió). Még kirívóbbnak mutatkozik Csehország előnyös helyzete behozatalunkban, a cseh részről ellenünk indított *vámháború ellenére* is, ha ez év (1931) első felére vonatkozólag a cseh behozatalt a többi országokból történt behozatallal hasonlítjuk össze.

Behozatalunk értéke volt 1931. év I-VI hónapjaiban:

Németországból	73.5 millió pengő		
Romániából	38	»	»
Ausztriából	35	»	»
CsehSzlovákiából	29.5	»	»

A vámháború következtében tehát a cseh behozatal *az előző* évben elfoglalt második helyről csupán a *negyedik* helyre szorult vissza és *alig maradt valamivel mögötte az Ausztriából való behozatalnak*, amellyel pedig kereskedelmi viszonyunk *igen szoros és barátságos*. Ha még ehhez hozzávesszük a cseh iparcikkeknek a határon át való becsempészését is, tiszta képünk lehet arról, hogy reánk nézve milyen kedvezőtlen eredménnyel jár a magyar-cseh kereskedelmi viszony, tekintet nélkül arra, hogy renties kereskedelmi szerződésünk van-e Csehországgal, avagy vámháborút folytat ellenünk ez az állam. Ugylátszik, Csehország gazdasági lövöldözésére mi példátlan ügyefogyottsággal soha sem lövünk vissza.

Kitűnik ebből, hogy Csehország a rendes kereskedelmi jszerződés fennállása alatt épügy, mint vámháború esetében mily erősen rá tud feküdni ipari behozatalával a magyar piacra és *milyen céltudatosan és eredményesen tudja megakadályozni a magyar agrárbevittelt*. Ebből képet alkothatunk magunknak arról, hogy gazdasági életünkre *ipari és mezőgazdasági* téren egyaránt *milyen végzetes pusztulás várna*, ha egy vámszövetség keretében teljesen védtelenül kiszolgáltatnánk a magyar piacot az állig felfegyverzett és megnyomorításunkra tervszerűen töre cseh közgazdaságnak.

De nem felel meg a valóságnak az sem, hogy Csehország vámközösség esetén jóval kedvezőbb piacot jelentene agrárcikkeink számára, mint Ausztria és maradéktalanul fel tudná venni egész agrárkivitelnünket. Amint a statisztikai adatokból kitűnik, a mező- és állatgazdasági cikkek túlnyomó részénél Ausztria bevitelje jóval nagyobb, mint a mi kivitelnünk és így e tekintetben a veszélytelen osztrák piaccal teljesen beérhetjük és nem lehet semmi okunk e cikkekkel az ellenséges Indulátú cseh piacra kívánczolni. Amiben pedig az osztrák piac nem tudja felvenni egész kivitelnünket (búza, liszt, szarvasmarha, baromfi, toll), ebben nem segítene rajtunk a cseh piac sem, amely ugyan búzából 10%-kal, lisztből 24%-kal, tollból 40%-kal nagyobb bevételre szórni, mint Ausztria, de ezzel még e cikkek-

ből előálló kiviteli feleslegeinket felvenni nem tudja, sőt kedvezőtlenebb piacot jelentene számunkra az osztráknál, mert a cseh malomipar a keményebb tengerentúli búzafajták felörlésére van berendezkedve és ép ezért most is búzából és a gyengébb lisztekből egyaránt mindig jóval kevesebbet visz be tőlünk, mint Ausztria. Szarvasmarha importja pedig Csehországnak épúgy, mint baromfibeveitele jóval kisebb, mint Ausztriáé. E cikkekben mutatkozó feleslegeinket tehát sokkal kevésbbé tudná felvenni, mint Ausztria. Ehhez járul, hogy Ausztria élősertés, friss hús és tojás tekintetében jelentékenyen nagyobb bevételre szorul, mint Csehország, tehát e téren kivitelünk fejlesztésére nagyobb lehetőséget nyújt, mint Csehország. Az alábbi néhány adat megvilágítja a helyzetet.

Az 1926-30-ig terjedő öt év alatt átlagban és métermázsában volt:

búzából		lisztből
Magyarország <i>kivitele</i>	3,662.000	2,065.000
Ausztria <i>beveitele</i>	2,365.000	1,500.000
Csehország <i>beveitele</i>	2,613.000	1,850.000

Élő és leölt baromfiból 1930-ban kivitelünk volt 222.000 métermázsa, ezzel szemben Ausztria beviteli szükséglete 122.000 métermázsát tett 21 millió pengő értékben, míg Csehország bevitele csupán 5300 métermázsa volt egy millió pengő értékben. Szarvasmarha kivitelünk volt 1929-ben és 1930-ban együttesen 267.000 drb, Ausztria bevitele 234.000 drb, Csehországé pedig csupán 203.000 drb, az előbbi 63 millió, az utóbbi pedig 42 millió pengő értékben.

A magyar-osztrák gazdasági közeledés háttérbeszorításával szoros magyar-cseh gazdasági kapcsolatról tehát csak az esetben lehetne szó, ha Magyarország gazdasági öngyilkosságot akarna elkövetni. Magyar részről csak olyanok hirdethetik a mindeneket megelőző magyar-cseh gazdasági közeledés gondolatát, akik tudomást nem akarnak venni arról, ami az elmúlt évtizedben a két ország között politikai és gazdasági tétlen végbement. Fájdalom, a mi szemünkben — a látható és érzékelhető tények alapján — a magyar-cseh viszony igen kedvezőtlennek mutatkozik. Azok, akik a történetek ellenére mégis jóhiszemű szószólói a magyar-osztrák gazdasági közeledést *megelőző* magyar-cseh kapcsolat létrehozásának, tartoznak mielőbb felfedni a magyar közvélemény előtt azokat az eddig rejtve maradt előnyöket, amelyekkel egy magyar-cseh közeledés hazánkat kecsgetheti.

De talán kezdő lépés gyanánt meg lehetne valósítani az osztrák-szerb vámközösséget, — vethetné fel valaki. A szerb agrártermékeknek kétségtelenül jó piaca Ausztria és a látható osztrák exportban viszont jelentékeny rész illeti meg a Jugoszláviába irányuló kivitelt, de Jugoszláviának kulturális és gazdasági

elmaradottsága sem a jelenben, sem a jövőben nem kecsgetet olyan felvevőképességgel, amely az osztrák ipar számára jelentős piacbővülést tudna biztosítani és távolról is fel tudná venni a versenyt a kulturált és felvevőképes magyar piac és a magyar idegenforgalom által nyújtott nagy előnyökkel. Ez az elgondolás kiinduló pontnak sem volna alkalmas, hiszen egy osztrák-szerb vámszövetséghez Magyarország nem csatlakozhatnék, mert Ausztria két agrárállam kivételét — saját mezőgazdaságának veszélyeztetése nélkül — felvenni képtelen. Ezenkívül egy ilyen gazdasági kapcsolat előreláthatólag Csehország politikai és gazdasági szempontból való éles ellenzésével találkozónék és Franciaország sem látná szívesen, hogy az osztrákok révén a német gazdasági terjeszkedés Jugoszlávián keresztül utat találjon Romániába és az egész Balkánra.

A magyar-osztrák gazdasági szövetség

Bátran mellőzhettük volna ezt a szemlét, amelyet fentebb a különböző lehetőségek felett tartottunk. Elég rátekinteni a Dunamedencének térképére, vízrajzi, út- és vasúthálózatára és elég egy pillantást vetni a legutóbbi száz év politikai és gazdaságtörténetére, hogy ellenállhatatlan erővel toppanjon élénkbe az a gondolat, hogy a szétszaggatott Dunamedence gazdasági összeműködésének helyreállításához a *legtermészetesebb első lépés* nem lehet más, mint a terület magját, szívének alkotó két, most külön álló *középső résznek* szoros gazdasági szövetségbe foglalása és így megteremtése annak a központi fekvésű *jegecese-dési pontnak*, amelyhez a szomszéd államok minden oldalról szervesen csatlakozhatnak. E közeledést nem gátolják nehezen és csak hosszú idő alatt elhárítható politikai és érzelmi akadályok. Nyugatmagyarországnak népszavazás nélkül való átszátolása Ausztriához ugyan súlyos, máig be nem gyógyult sebe a magyar nemzetnek, de enyhítőleg hat az a körülmény, hogy ebben Ausztria vétke — bár *morális szempontból nagyon súlyos* — csak annyi, hogy az egykori szövetséges állam ezeréves testéből *felkínált* zsákmányt *elfogadta*. A *főbűnös* azonban ebben a jogtalan országcsönkítésben is a *cseh politika*, amely Nyugatmagyarország elszakításának és Ausztriához való csatolásának tervét azzal a céllal vetette fel és valószínűsítette meg a franciák segítsége révén, hogy ilyen úton *éket verjen* az egyaránt megcsönkített Ausztria és Magyarország közé és így hosszú időre útját vágja a két legyőzött országcsönk természetesen összefogásának. A bolsevista irányú és éppen azért magyargyűlölő austro-marxista uralom, amely Ausztria nevében az álnok ravaszsággal felkínált Danaidák ajándékát — lényéből folyólag minden erkölcsi skrupulus nélkül — elfogadta, már a múlté és a mostani osztrák polgári uralom erős közeledést mutat a szintén polgári jellegű Magyarország felé.

Gazdasági tekintetben pedig szintén egyre barátságosabbá vált a viszony az elmúlt évtized alatt a két ország között, amelynek révén állandóan, de kiváltképpen a konjunktúra idején (1926-28) igen élénk volt az egymásközi kereskedelmi forgalom, valamint az Ausztriába irányuló *magyar idegenforgalom* is. Ha az utóbbi években az Ausztriából Magyarországra irányuló *látható* kivitel hanyatlást mutat is, ezt korántsem lehet a magyar iparfejlesztésnek, avagy magyar részről folytatott valamelyes elzárkózó politikának rovására írni. Ez egyesegyedül következménye az egyre kíméletlenebbül fellépő *cseh és német ipari versenynek*, amely a magyar piacra ráfeküdve, céltudatosan szorította ki a versenyre gazdaságilag és hitelügyileg jóval gyengébben felfegyverzett osztrák ipart. Így következhetett be az a nagy eltolódás, hogy míg az 1926-1928-ig terjedő három év alatt a hazánkba történt osztrák behozatal értékéhez képest a cseh és német behozatal *csak kétszerannyi* volt, addig az 1929-től 1931 június 30-ig terjedő két és fél év alatt — ellenére a magyar-cseh vámháborúnak — a Magyarországra történt német és cseh behozatal *már az osztrák behozatal háromszorosára ugrott fel*.

Ez a folyamat, amely Ausztriát gazdaságilag egyre jobban *kiemeli a Dunavölgyéből** anélkül, hogy ezért a Németországhoz való csatlakozás lehetővé válásával az osztrák közgazdaság kárpótlásra tudna találni, *rendkívül súlyos helyzetbe sodorta a mostani válság során Ausztriát és megteremtette indító okát a magyar-osztrák gazdasági közeledésnek*, amelynek már régen megvannak a legfontosabb anyagi előfeltételei: a *kölcsönös gazdasági kiegészülés, az egymásnak kölcsönösen nyújtható igen jelentős piacbővülés, a szoros területi szomszédi viszony, a forgalom gyors, sima. és olcsó lebonyolításához szükséges fejlett út-, vasút- és víziút-hálózat és technikailag színvonalon álló közlekedési eszközök*. És megvan a közeledésnek *politikai szempontból* való teljes aggálytalansága, mert a két ország nagyságra és népére nézve alig tér el egymástól, mindkét ország féltékenyen *meg akarja őrizni függetlenségét és önrendelkezési jogát*, politikai és gazdasági szuverenitását egyaránt, tehát a jó viszonyt *hatalmi terekvések, erőszakoskodások és az egymás belső ügyeibe való beavatkozás* egyáltalán nem fenyegetnék. A két ország együttesen sem jelentene sem gazdasági, sem külpolitikai tekintetben olyan *hatalmi tényezőt*, amely a dunavölgyi meglévő politikai helyzet megváltoztatására *erőhatalom útján* befolyást tudna gyakorolni, annál kevésbé szerepelhetne jelentős hatalmi súlyként európai viszonylatban. Hiszen a két, gazdaságilag összekapcsolódó ország lakosságának együttes száma nem volna több 16 milliónál, szemben a kisantant-államok 45 millióra rugó népességével és Nyugat-Középeurópa több mint 300 millió lelket számláló összlakosságával.

* Lásd az 55. és 60. oldalon levő táblázatot.

Hogy mit jelentene a két ország gazdaságilag különösen egymásnak, ha *vámmentes* forgalmat létesítő, szoros gazdasági szövetségre lépnének, avagy nyílt és tiszta preferenciális szerződéssel egymásnak biztosított piacot nyújtanának, ezt világossá tesz a két ország külkereskedelmi forgalmára vonatkozólag több évre visszamenőleg e füzet második részében összeállított általános adatok, amelyeknek további részletesebb megvizsgálása még inkább nyilvánvalóbbá tenné azt az egyformán nagy és kölcsönös érdeket, amely a két országot — éppen régi kiterjedt gazdasági területeiknek elvesztése és az ennek következtében előállott súlyos *piacösszezsugorodás* folytán — egymással szorosán összefűzi és az *egymásrautaltságot* még fokozottabban hangsúlyozza.

A vámszövetség és a két állam mezőgazdasági érdeke

Vizsgáljuk meg mindenekelőtt, hogy mit jelentene a vámmentes forgalom, a közös vámterület Ausztriával a *magyar mezőgazdaságra* nézve és azt, vajjon nem lenne-e árromboló, tehát káros hatású az *osztrák mezőgazdaság* szempontjából, amelyet az utolsó évtizedben igen nagy befektetésekkel fejlesztettek a mai színvonalra és amely nagyobb termelési költséggel kénytelen számolni, mint a magyar agrártermelés. Mindkét államban *döntő politikai tényező a gazdaságszervezés* és így azok anyagi érdekét nem szolgáló, avagy hozzá még károsító kereskedelempolitikai elgondolások nem tarthatnak számot a megvalósításra. Ezért helyeztünk különösen és elsősorban nagy súlyt a magyar-osztrák vámszövetség *mezőgazdasági* vonatkozásainak feltárására és az ebből a szempontból támadható aggályok eloszlatására, illetve a felhozott téves állítások cáfolatára.

E könyv második részében foglalt statisztikai táblázatok erre nézve részletes adatokkal világítják meg a valóságos helyzetet. Itt csak az összegezett adatokra mutatunk rá. Az alábbi összeállításból látható, hogy az utóbbi négy év alatt (1927-30) Ausztria a maga mező- és állatgazdasági (agrár) szükségletének *csupán egy negyedét* (24.7%-át) fedezte Magyarországból, noha Ausztria a legjobb piaca volt ez idő *alatt* a magyar agrárkivitelenek, hiszen a mi agrárkivitelnünknek egyharmadát ott tudtuk elhelyezni. Kiténik az utóbbi táblázatból az is, hogy ha Magyarország az utóbbi négy év alatt *egész* mezőgazdasági kivitelt Ausztriában tudta volna elhelyezni — tehát ha Ausztriába irányuló tényleges exportját (értékben számítva) megháromszorozta volna, — még akkor sem tudta volna az osztrák agrárbeviteli szükségletei teljesen fedezni; még mindig maradt volna egy negyedrészes olyan osztrák agrárszükséglet — négy év alatt közel egy milliárd (871.8 millió) pengő értékben —, amelyet Ausztriának más országokból kellett volna fedeznie. Ez a többlet értékben

megaladja a négy év alatti egész magyar agrárkivitel értékének (2539.2 milliónak) *egy harmadát*, hiszen ez az osztrák többletbevétel 871.8 millió pengőnek felel meg, azaz az egész magyar export 34.4%-ának. Ausztriának tehát értékben — és mennyiségben is — *jelentősen nagyobb a szüksége mező- és állatgazdasági termékekben, mint amennyit az egész magyar agrárkivitel jelent*. Ez a többlet a jobb konjunktúrájú 1927 és 1928 esztendőben meghaladta az egész magyar agrár export felének értékét (a többlet aránya 57.1%, illetve 55.2% volt).

Melyik évben ?	Magyarország kivitele	Ausztria bevétele	Ausztria agrárbevétele mennyivel haladta felül az egész magyar agrárkivitel		Mennyi volt a Magyarországból származó agrártermékek részesedése az egész osztrák agrárbevételben	
	a jelentősebb* 56 mező- és állatgazd. termékből		millió pengőben	százalékban	millió pengőben	százalékban
	Összesen millió pengőben					
1927-ben ...	591.3	930.2	338.9	57.1	216.4	23.3
1928-ban ...	565.9	878.1	312.2	55.2	198.3	22.6
1929-ben ...	741.8	857.4	112.6	15.6	229.6	26.7
1930-ban ...	640.2	745.3	105.1	16.2	197.6	26.5
1927—1930-ig összesen	2539.2	3411	871.8	34.4	841.9	24.7

íme, mily hatalmas piacbővülést jelentene Magyarországra nézve agrárszempontból az Ausztriával való vámközösség nemcsak a jelenben, de a jövő fejlődés szempontjából is, hiszen a lakosság állandó gyarapodására és különösen az osztrák idegenforgalom további növekedésére biztosan lehet számítani. De ezek a szám adatok el kell, hogy oszlassák azt az osztrák aggodalmat is, amely abból a téves hitből származik, hogy Magyarország egész agrárkivitele értékben és mennyiségben egyaránt jóval nagyobb volna, mint Ausztria agrárbevételei szükséglete és így vámközösség esetén a magyar mező- és állatgazdasági termékek *elárasztanak* Ausztriát, a vámvédelem hatását a túlkínálat folytán megszüntetnék és így az árak letörésével tönkretennék az egész osztrák mezőgazdaságot.

Ez az aggodalom kétségtelenül alaptalan úgy általánosságban, mint az egyes osztrák agrárbevételei cikkek túlnyomó nagy részénél is (tengeri, árpa, zab, olajos magvak, friss gyümölcs, friss főzelék, dohány, bor, len, kender, maláta, sertés, szalonna, zsir, bél, hólyag, friss és elkészített hús, tojás, tejtermékek, méz, gyapjú, nyers bőr, állati szőr, szálselyem stb.).* Ezekben

* Lásd a 48. és 49. oldalon levő táblázatot.

a cikkekben nem egyszer *kétszer akkora*, sőt ennél is nagyobb az osztrák beviteli szükséglet, mint az egész magyar kivitel. Van azonban *kevésszámú, de annál nagyobb jelentőségű* mező- és állatgazdasági termék, amelyből Ausztria beviteli szükséglete valamivel kisebb, mint a magyar kivitel. Ezek: a *búza, rozs, liszt*, hüvelyesek, toll, szarvasmarha, ló, baromfi. De ezeknél is a magyar kivitelnek az osztrák bevittet meghaladó többlete nem olyan nagy, hogy az ebből eredő nehézségeket megfelelő átmeneti intézkedésekkel el ne lehetne hárítani mindaddig, míg a magyar agrártermelés *az osztrák piac szükségletéhez képest át nem alakul*, növelvén a produkciót az Ausztria által igényelt és ott jó áron elhelyezhető cikkekből és *visszafejlesztvén azoknak a termékeknek előállítását*, amelyekből jelenleg több termelődik, mint amennyit a magyar-osztrák közös vámterület fel tudna venni. Búzatermelésünket, amelyet a múlt évtized második felében vetésterületben* *oktalanul* 25%-kal növeltünk, 10-15%-kal minden hátrány nélkül visszafejlesztjük és tengerivel, takarmánnyal stb. helyettesíthetjük. Addig is — vámközösség esetén — megfelelő intézkedésekkel nem lesz nehéz a csupán 2-3 millió métermázsára rugó felesleget a magyar-osztrák vámterületen kívül elhelyezni. Ez a 2-3 millió alig több, mint egy tizede az évi magyar búzatermésnek (20-22 millió mm) és így nincs legyőzhetetlen nehézsége annak, hogy átmenetileg a nagyobb magyar búzatermelők termésük egyötödének beszolgáltatására köteleztessenek és ez a mennyiség közös kereskedelmi szerv útján a *vámterületen kívül* (Cseh-, Német- és Olaszországban, Svájcban) értékesíthessék. Ezenfelül *kiviteli illetékek* rendszeresítésével kellene elirányítani a vámterületen kívüli országokba a búzát és egyáltalán azokat az agrárcikkeket, amelyekből több állítatik elő, mint a közös vámterület szükséglete. Ha az Ausztriába irányuló kivitele ezeknek a cikkeknek ilyen kiviteli illetékekkel terheltetik meg, akkor ez egyrészt a kivittet a vámterületen kívül leső országok felé terelné, másrészt pedig megakadályozná azt, hogy az Ausztriába átvitt ilyen cikkekkel letörjék az ottani árakat, miután a magyar áru kiviteli illetékekkel súlyosbítva, kerülne az osztrák piacra. Megemlítjük, hogy rozs- és burgonya-kivitelünk alig valamivel több, mint az osztrák beviteli szükséglet, szarvasmarhákivitelünk pedig 1927-ben és 1928-ban jóval kisebb volt, mint az osztrák bevittet és csupán az utóbbi két évben fordult meg a viszony. A friss hús (a leölt nagyobb állatok) bevitele Ausztriába ötször-tízszer annyi, mint a magyar frissuskivitel és így e téren lehetne pótlást találni, valamint a *zsírsertésenyésztés* fejlesztésével, amelyből Ausztria beviteli szükséglete *kétszer-háromszor akkora*, mint a magyar export. Kiemeljük, hogy állattenyésztés szempontjából a két ország egymást szerencsésen kiegészíti, mert a takarmányban

* Lásd a 46. oldalon levő táblázatot.

gazdag Magyarország inkább vágó- (zsír-, hízó-) állatok, Ausztria pedig a tenyésztés- (növelő-, hús-) állatok (szarvasmarha, sertés) előállítására fekteti a főszólyt. A baromfikivitelben mutatkozó többletet nem lesz nehéz továbbra is elhelyezni Németországban és Angliában, amelyek eddig jó piacoknak bizonyultak. Tollkivitelünk pedig jövőre is főképpen Németország felé veszi majd útját, ahová évek óta irányul.

De nemcsak a magyar agrártermékek találnak majd jó és biztosított piacot Ausztriában, de viszont az osztrák fa- és só-behozatal, nemkülönben az osztrák tenyészállatok értékesítése számára is felvevőképes piacot fog nyújtani Magyarország. Ezenfelül az Ausztriába irányuló magyar idegenforgalom (nyaralás) jelentős növekedésére is biztosan lehet számítani, ami nagy hasznára fog válni a vidéki osztrák agrárnépeségnek.

A vámszövetség és a két állam ipari érdeke

A magyar-osztrák vámszövetség második próbaköve az, vajjon jelent-e az ipari *jellegű Ausztriára nézve jelentős piacbővülést anélkül, hogy a meglévő magyar ipar létét és fejlődési lehetőségét veszélyeztetné*. Természetesen, nem szabad a magyar piacot abból a szempontból mérlegelni, hogy vajjon képes-e az osztrák ipar *egész kiviteli feleslegét* felvenni, tehát az osztrák ipari kivitel kérdését maradéktalanul megoldani. Mert ilyen ideális piacbővülési lehetőség Ausztria számára vámközösségi alapon egyik szomszéd állammal való kapcsolatban sem kínálkozik. Németországgal, vagy Csehországgal való vámunió nyilvánvalóan inkább veszélyeztetné, mint szolgálná az osztrák ipar jelenlegi és jövőbeli érdekeit egyaránt. Olyan nagy agrárterülettel (Magyarország, Lengyelország, Jugoszlávia és Románia együttesen) való vámközösség, amely az osztrák ipar túlnyomó részét esetleg fel tudná venni, a maga nagy agrárfeleslegével, amelyekkel a *közös vámterület piacait* előzönlé, teljesen tönkretenné az osztrák mezőgazdaságot. Ausztria tehát reálisan, vámszövetség útján, csakis olyan piacbővülést kereshet, amely *viszonylag* leginkább növeli az osztrák iparcikkek vámmal védett értékesítésének lehetőségét *anélkül, hogy az így létrejött közös vámterületen belül a mezőgazdasági termelés kiviteli feleslegeket produkálna*, amelyek az agrárvámvédelmet hatástalanná téve, az osztrák mezőgazdaságra árrombolóan hatnának. Ebből a szempontból *viszonylag* kétségtelenül *Magyarország lenne a legjobb partnere* Ausztriának, mert agrárkivitelének mennyisége és értéke általában kisebb, mint az osztrák agrárbevételé és emellett iparcikkekben Romániánál és *Jugoszláviánál jelentősen nagyobb* bevételre szorul.

De *nem lehet* osztrák részről azt az igényt sem támasztani a magyar-osztrák vámközösséggel szemben, hogy úgy, amiként ez a közös vámterület fel tudná majd venni az egész mostani

magyar agrár kiviteli felesleget, épp úgy találjon ezen a területen az osztrák ipari kiviteli felesleg is teljes egészében értékesítési piacot. Ugyanis a két tétel: a magyar agrárkivitel és az osztrák ipari kivitel korántsem kompenzálható egymással, mert az osztrák ipari kivitel, értékben *kétszerakkora*, mint az egész magyar agrárkivitel, tehát Ausztria joggal legfeljebb arra számíthat Magyarországgal szemben, hogy amilyen értékű magyar agrárterméket az osztrák piac átvenni tud, viszont ugyanolyan értékű osztrák iparcikk — tehát a jelenlegi osztrák ipari kivitelnek körülbelül a kétötöde, legfeljebb a fele — Magyarországon értékesíthető legyen, ami vámközösség esetén előreláthatólag akadálytalanul megvalósítható.

Vizsgáljuk meg ezek után, hogy a magyar-osztrák vámközösség milyen mértékű piacbővüléssel kecsegteti Ausztriát. Az osztrák összehozatal épp úgy, mint az ipari behozatal Magyarországra az utóbbi években nagy hanyatlást mutat. így a látható (a vámhivatalok által kimutatott) osztrák összehozatal értéke, amely 1925-28-as években még 200 millió pengő körül ingadozott, 1930-ban 98 millióra esett vissza, aránya pedig 22%-ról 12%-ra hanyatlott, tehát mindkét viszonylatban a felére. Az osztrák összkivitelnek már csak 6.5%-át teszi a Magyarországra irányuló látható osztrák kivitel, holott néhány év előtt még 9-10%-át. Ez a feltűnően nagymértékű összezsugorodás elsősorban az agrárválságra vezethető vissza, amely Magyarország fogyasztó és felvevőképességét jelentékenyen csökkentette, valamint arra, hogy a kíméletlen német és cseh verseny az utóbbi években fokozatosan kiszorította a magyar piacról az osztrák árut. Erre nézve tanulságos adatokkal szolgálnak a II. részben foglalt statisztikai táblázatok.* Az 1926-28-ig terjedő három év alatt az Ausztriából származó *összehozatalunk* 587 millió pengőre rúgott, míg ugyanezen idő alatt a cseh és német behozatal együttesen 1373 millió volt, tehát több, mint kétszerte (234%-kal) nagyobb, holott az 1929-ben, 1930-ban és 1931 első hat hónapjában, tehát két és fél év alatt Ausztria behozatala hozzánk már csupán 274 millió pengő értékű volt, míg ugyanezen idő alatt Csehország és Németország összehozatala hozzánk kereken 900 millióra rúgott, tehát több, mint háromszor (329%-kal) nagyobb volt az osztrák behozatalnál, noha Csehországgal közben kitört a vámháború.

Ha pedig a legfontosabb ipari cikkeket (papír-, pamut-, selyem-, gyapjú-, len-, kender-, juta-, fehérenemű-, bőr-, fém-, üveg-, porcellán-, vas- és gépárut),** valamint a nyers és feldolgozott faárut vesszük figyelembe, akkor azt látjuk, hogy 1926-1928-ig terjedő jobb gazdasági években ezekből az osztrák kivitel összesen 3382.5 millió pengőre rúgott, míg ugyané cikkekből a magyar behozatal 1849 pengő értékű volt, tehát több, mint a

* Lásd az 57. oldalon levő táblázatot.

** Lásd ass 57. oldalon levő táblázatot.

fele az egész osztrák kivitelnek. A három év alatt 1849 millió pengőre rugó túlnyomó részt ipari jellegű behozatalunkban Ausztria 432.2 millió értékű áruval vett részt, tehát 23.5%-kal szerepel, Csehország 555 millióval, Németország 286 millióval, Svájc 104.5 millióval, Olaszország 43 millióval. Az utolsó három évben a Magyarországra irányuló osztrák ipari behozatal erősen visszaesett és legfeljebb *egyhatodát* teszi ipari behozatalunknak. Ezekből az adatokból önként adódik, hogy magyar-osztrák vámközösség esetében — amikor az osztrák ipar a magyar piacon vámvédelemben részesülne — az osztrák ipari kivitel, valamint az osztrák fakivitel Magyarországra a mainak *négyszeresére-öttszörösére* könnyen felemelkedhetnék és az osztrák kivitelnek — beleértve a láthatatlan (idegenforgalmi) exportot is — mintegy 40%-át a magyar piac fel tudná venni. Ez pedig rendkívül megkönnyítené az osztrák ipar helyzetét, mert az osztrák belföldi fogyasztáson kívül — amely az osztrák ipari termelésnek körülbelül a felét veszi igénybe — itt volna a magyar piac is, amely a kiviteli feleslegnek kétötödét biztosan átvinné és így az osztrák ipari termelésnek mintegy 70%-a vámmal védett területen kerülne értékesítésre és csupán mintegy 30%-ával kellene a külföldi piacokon versenyre szállni. De talán ennyivel sem, hiszen ha az osztrák ipari áru közel háromnegyede megfelelő áron fog értékesítésre találni a közös vámterületen, ezzel Ausztria lakosságának vásárló képessége jelentékenyen növekednék, tehát agrártermékekben való felvevő képessége is fokozódnék, ami kedvezően hatna vissza a magyar agrárközönségre, amelynek vásárlóképességét növelvén, ennek fokozó hatása jelentkeznék az osztrák iparcikkek vásárlásánál is. Ez az *egymást kölcsönösen erősítő árucseré-körforgás nagy lendületet adna mindkét ország gazdasági életének*, mint ahogy a gazdasági válság folyamatát az indította meg, hogy az utóbbi időkben Ausztria a cseh és német verseny folytán egyre kevesebbet tudott nálunk eladni és így kevesebbet is tudott tőlünk vásárolni, mialatt mi hiába ostromoltuk kivitelünkkel azt a Németországot és Csehországot, amely áruival elárasztott bennünket.

A két koldus

Amióta az Anschluss-terv egyelőre kivihetetlennek bizonyult és ennek következtében szinte természetesen nyomul előtérbe a magyar-osztrák vámszövetség gondolata, cseh és nagynémet részről heves agitáció indult meg a két egymásra utalt ország várható gazdasági közeledése ellen. A jelszavak, amelyekkel odaát Ausztriában próbálják a magyar-osztrák gazdasági kapcsolat csirázó gondolatának kibontakozását megakadályozni, csodálatosképpen visszhangra és szószólókra találnak Magyarországon is. Ugyan mi haszon származhatnék abból — kérdik minálunk is —, ha a két koldusország egymással összefogna és

a maga szegénységét egymással kölcsönösen kicserélné? Ha már lúd, hát legyen kövér — így okoskodnak egyes magyarok. Ha már vámszövetségre kell lépni valamelyik országgal, hát legalább válasszuk ki a szomszédok közül a leggazdagabbat, amelyik maradék nélkül minden mező- és állatgazdasági termékünket jó áron szívesen átveszi. Ez a képzeletbeli amerikai nagybácsihoz hasonlóan bőkezű és jólelkű ország, a mi javíthatatlan álmodozóink szerint, ugyan melyik lehetne más, mint Csehország?

Vitánkat már az előző lapokon elintéztük a lelkes csehbaráttal, itt csak egyszerűen utalunk újra arra, amit tíz év óta politikai és gazdasági téren Csehország ellenünk elkövetett és ami aligha nyújt csak némiképpen is reális alapot olyan feltevésre, hogy éppen a csehektől várhatunk készséges segítő kezét Magyarország gazdasági talpraállítására. Ellenben szükségét látjuk annak, hogy a szemébe nézzünk a két koldusról szóló, a mostani viszonyok között látszólag helytálló elméletnek. Hát valóban nyomorultul szegény ez az Ausztria és Magyarország? A hozzánk hasonló mértékben megcsonkított Ausztriának — hétmillió lakosság mellett — külkereskedelmi forgalma, a lát-hatatlan idegenforgalmi exportot is figyelembevéve, értékben közel jár az évi ötmilliárd pengőhöz, míg a kétszerannyi lakosságú Csehországnak — rendkívül virágzó ipar mellett — külkereskedelmi forgalma csupán 6.5-7 milliárd pengőnek felel meg. Ausztriának kétmilliárdot meghaladó költségvetése, lakóinak viszonylag magas életszínvonala, igen számottevő ipara és kereskedelme mellett színvonalon álló mezőgazdasági termelése, hatalmas energia-forrást jelentő vizierői, évente közel *kétmillió lélekre rugó idegenforgalma*, Bécs központi helyzete, hatalmas gazdasági, szellemi és művészi vonzóereje mindenre inkább mutatnak, mint az osztrák gazdasági erők nagy fogyatékosságára, toprongyos szegénységéi.

Es Magyarország, — amelynek egész területe, hat—hét százalék leszámításával, *termőföld, háromötöde pedig szántó* — a belföldi szükségletet jelentékenyen meghaladó agrártermelésével, a kezdet nehézségein túllévő és fejlődőképes iparával, kilencmillió főnyi lakosság mellett milliárdos költségvetéssel, lakosságának kulturális és gazdasági fejlettségével, nagy munkakészségével, rendkívül előnyös központi fekvésével, a hatalmas víziutat jelentő Dunával és kiépített vasúti hálózatával, a páratlan fekvésű milliós fővárosával: Budapesttel, — vajjon gazdasági értelemben sorozható-e a koldus, az erősebb és gazdagabb ország alamizsnájára szoruló államok közé? Bizony, nem a gazdasági erő hiánya és az anyagi szegénység a baja e két országnak, hanem a *megcsonkítottságuk, gazdasági és munkaterületük kicsisége, a szomszéd államok ellenséges, fojtogató kereskedelmi politikája, a meglevő és lappangó gazdasági erejük érvényesülése elé meredő vámakadályok. Gazdag-szegény* ez a két állam és jelen nyomorúságuk főoka, hogy a világ-

háború után gazdaságilag is elszakadtak egymástól és külön-külön utakon keresték anyagi boldogulásukat, miközben egyre »koldusabbakká« váltak. Nem az az igazság, hogy e két koldusországnak nincs miért egymással összefognia, hanem az, hogy a most már koldus névvel bélyegzett gazdasági leromlásuknak a főoka, hogy eddig anyagi téren nem fogtak kezét és kölcsönösen nem aknázták ki azokat a nagy gazdasági lehetőségeket, amelyeket e két csonkaterület *egymást kiegészítő* volta, valamint az egymásnak kölcsönösen biztosítható *igen jelentős piacbővülés* nyújtani tudott volna. Ezért hanyatlott le mindkét országnak gazdasági ereje az utolsó két amúgyis válságos esztendőben és zsugorodott össze mindkettőnek vásárlóképessége.

Ha a múlt évtizedben Magyarország és Ausztria közös vámterület lett volna, akkor Ausztria Magyarországon tudta volna elhelyezni egész ipari és fakivitelének 40-50 százalékát és pedig vámmal védett területen, előnyös áron, míg Magyarország — ha alkalmazkodott volna az osztrák piac szükségleteihez — el tudta volna helyezni Ausztriában jóformán egész mezőgazdasági feleslegét. Hogy ez a kölcsönös árucseré milyen anyagi előnyöket jelentett volna mind a két országra nézve és mily biztonságot és lendületet adott volna a két ország termelésének, azt felesleges bővebben fejtegetni.

A két »koldus« tehát egymás területén kölcsönösen meg tudta volna találni a gazdasági boldogulás és megerősödés útját, amelyről az utóbbi években mindketten nagyon is leszorultak. Ma még erre vissza tudna találni a két ország és meg tudná állítani a koldusodás valóban megindult folyamatát, holnap talán már késő lesz.

A múlt emlékei

A magyar-osztrák vámszövetség említésére, Ausztriában épúgy, mint nálunk is, sokan a múltra gondolnak, amely nem éppen kellemes emlékeket idéz fel emlékezetükben, azokat az éles ellentéteket és nehéz harcokat, amelyek a gazdasági kiegyezési tárgyalásokat évtizedről évtizedre kisérték és azokat a súlyos panaszokat, amelyek magyar részről a vámszövetség, a közös vámterület ellen egy fél évszázadon keresztül unosuntalan felhangzottak. Sokan ellentmondást látnak abban, hogy olyanok, akik annak idején kemény küzdelmet folytattak az önálló vámterületért, most »érthetetlen módon« az osztrákokkal való vámközösségért szállnak síkra. Ezek elfelejtik, hogy azóta nagyot fordult a világ és egészen megváltozott a helyzet s a feladat, amelynek megoldása előtt az ország áll. Elkerüli a figyelmüket az is, hogy a múltban nem a vámközösség tényében volt a főhiba, hanem abban, hogy ez a vámközösség egy nagyon erős félhez fűzött egy nagyon gyenge gazdasági partnert, hogy csak

formailag jött létre tárgyalások eredményeként megszülető megegyezéssel és csak formailag óvta meg a magyar állam szuverenitását, a valóságban azonban a monarchia nagyhatalmi egységének kényszerű következménye volt, amelyen magyar részről változtatni semmiképpen nem lehetett és így ez a magyar állam gazdasági szuverenitásának elsikkadását jelentette. Még súlyosbította ja helyzetet, hogy ez a vámközösség az iparilag és pénzügyileg jóval fejlettebb Ausztriát kapcsolta össze a gazdaságilag még fejletlen és elmaradott Magyarországgal, amelynek gazdasági életére, gazdasági erőinek kibontakozására, ipari és kereskedelmi életének fejlődésére nyomasztólag és gátlólag hatott. És ezt a nagy megrövidülést csak némileg ellensúlyozta az iá körülmény, hogy Ausztria a magyar mezőgazdaság termékeinek túlnyomó részét — tehát nem az egészet! — felvette és pedig az utolsó évtizedekben már vámmal védett túrhető áron. Ennélfogva az önálló vámterületért folytatott küzdelem az önálló állam legfontosabb kellékének megszerzéséért: a gazdasági szuverenitás biztosításáért és a gyarmati, elnyomott, kizsákmányolt helyzetből való kiemelkedésért folyt, tehát politikailag és gazdaságilag feltétlenül helyes volt és azok, akik ezzel magyar részről szembehelyezkedtek, nem az ország gazdasági érdekét, hanem a bécsi hatalom egységes és osztrák túlsúlyon nyugvó birodalmi politikáját szolgálták. Ez azonban végeredményben a monarchia gyengülésére és aláaknázására vezetett, mert a magyar ipari termelés kialakulásának megakadályozása folytán a közös vámterület továbbra is agrárkiviteli felesleggel rendelkezvén, kénytelen volt a balkáni agrárkivitellel szemben mereven elzárkózni és így ahelyett, hogy a balkáni országokat gazdaságilag és ennek nyomán politikailag is a maga hatalmi körébe bekapcsolta volna, ellenkezőleg, azokat a monarchia elkeseredett ellenségeivé tette. Az önálló vámterületért folytatott küzdelemnek nem az volt a célkitűzése, hogy az Ausztriával való, századokon át kialakult gazdasági kapcsolatokat teljesen szétszakítsa és Magyarországot Ausztriától gazdaságilag elkülönítse, hanem az, hogy az egyoldalú és rövidlátó osztrák gazdasági — főképp ipari — érdekek kényszerrel biztosított érvényesülése helyébe mindkét ország életbevágó és egymást kiegészítő érdekeinek kölcsönös figyelembevételén nyugvó szoros és valóban megegyezéssé gazdasági kapcsolatot hozzon létre. Ha nem kellett volna bécsi nyomásra a vámközösségben mindenáron megegyezni és nem kellett volna mindig a gyöngébb Magyarországnak engednie, egyoldalúan a közösségért súlyos áldozatokat hoznia, akkor a vámközösség nem idézett volna fel annyi ellentétet és súlyos harcokat, mint ahogyan a valójában történt és a két állam gazdasági egymásrautaltsága és ez alapon a becsületes megegyezés feltétlen szüksége élesen domborodott volna ki és minden kényszer nélkül biztosította volna a szoros gazdasági együttműködést.

Ma már egészen más a helyzet. Mindkét állam visszanyerte

teljes függetlenségét és gazdasági szuverenitását, amelyről egyik sem hajlandó a jövőben sem lemondani. Nincs közös főhatalom, amely a két államot gazdasági közösségbe kényszerítse akkor is, ha érdekeik esetleg ellentétessé válnak, avagy nem tudnak egymással megegyezésre jutni. De ami a legfontosabb és döntő szempont, a Magyarország és Ausztria között létrejövő vámszövetségben egyik államnak sem lenne sem hatalmi, sem gazdasági túlsúlya és így ereje sem ahhoz, hogy a gazdasági viszonyban hatalmaskodni tudjon. A harmincmillió császári Ausztria helyett ma egy hétmillió lakosságú köztársasági Német-Ausztria állna velünk szemben, a miénknél csak kevésse fejlettebb iparral és kereskedelemmel, amelyet ellensúlyozna az, hogy a magyar mezőgazdaság jóval erősebb, mint az osztrák. Emellett nem gondol senki sem oly szoros gazdasági egybeolvadásra, mint a múltban, hanem csupán vámmentes forgalomra a két ország között és erre sem rögtöni hatállyal, hanem átmeneti intézkedésekkel áthidalt bizonyos idő múltán. Nem gondolunk egységes valutára, közös bankra, közös külkereskedelmi szervekre, azonos fogyasztási adókra, monopóliumokra, egyforma adórendszerre, kereskedelmi törvényekre, közös vámbevételekre stb. Mindezekre nincs is szükség abból a célból, amelyet a két ország a mai adott helyzetben józanul maga elé tűzhet és amely nem lehet más, mint az, hogy a két országot egymástól elválasztó határon az osztrák, illetve magyar származású áru — ha a vámszövetséges másik állam területére megy át — vámmentesen léphesse át a vám, vagy a fogyasztási adó szempontjából ellenőrzött határvonalat. Azok, akik a vámszövetség szóba egyszerűen belemagyarázzák mindazt, ami annak idején az osztrák-magyar közös vámterület velejárója volt, így akarják kompromittálni a magyar-osztrák gazdasági közéletet egészséges gondolatát azok előtt, akik gazdasági dolgokban járatlanok lévén és a régi kellemetlen emlékek hatása alatt állván, jáz egykori elnyomó bécsi hatalom kísértetének megjelenését hajlandók látni, ha a letűnt korszak szavait és fogalmait újra hallják. Pedig ma már a vámközösség elnevezés alatt senki sem érti a régi állapot maradéktalan visszaállítását, hanem az egymásnak kölcsönösen biztosított piacot nyújtó, szoros gazdasági kapcsolatot.

Ha a teljesen megváltozott helyzet a magyar-osztrák vámszövetség létrejötte esetében kizárna minden politikai és gazdasági veszélyt a magyar államra nézve, ezt éppenséggel nem lehet elmondani egy cseh-magyar szoros gazdasági kapcsolatról, amidőn egy 15 milliós, iparilag és pénzügyileg nagyon erős, politikai szempontból hatalmaskodó állammal lépnénk viszonyba és pedig gazdaságilag és politikailag egyaránt legyöngült állapotban, amidőn az egyoldalú túlsúly ránk nézve rendkívül károsan érvényesülne. Amint már rámutattunk, ez nem volna más, mint a félszáz év előtti osztrák-magyar vámközösség feltámasztása sokkal rosszabb és veszedelmesebb formában. Még nagyobb

veszélyeztetését jelentené politikai és gazdasági függetlenségünknek, szabad rendelkezési jogunknak a Prágából mostanában melegen ajánlott cseh-osztrák-magyar hármas vámszövetség, amelyben a 22 milliós cseh-osztrák ipari államcsoporttal szemben a 9 milliós mezőgazdasági jellegű Magyarország a gazdasági szövetség farkát jelentené, amelyre a cseh és osztrák ipari érdekeltség a túlerő kiméletlenségével minduntalan rátaposna. Ez valóban »societas leonina« lenne Magyarországra nézve.

A magyar agráriusokat azzal próbálják e tipikusan Benes-gondolatnak megnyerni, hogy Ausztria és Csehország együttesen maradéktalanul felvennék az egész magyar agrárexportot és biztosítanák a magyar mezőgazdaság számára az osztrák, illetve csehországi magas árakat. Ez merőben gimpli-fogás, mert a cseh körök éppen úgy, mint a németek, minden egyébre gondolnak, mint arra, hogy az otthoni árakat biztosítsák a magyar mezőgazdaságnak is. A cseh és német lapok sokszor megírták már, hogy az agrárállamokkal való vámszövetség esetén egyik legfontosabb kérdés volna az agrárállamból behozott mezőgazdasági termék árának megfelelő szabályozása, amelynél tekintettel kell lenni arra, hogy az ipari államok mezőgazdasági termékei jóval nagyobb költséggel állítatnak elő, mint a külterjes művelést folytató agrárországoké. Ugyanazon árak megfizetése — e felfogás szerint — fogyasztási adóval való megterhelését jelentené az ipari országnak a mezőgazdasági ország javára. Nem nehéz belátni, hogy milyen kába reménység a mai árak kétszeresét remélni egy olyan vámszövetségben, amelyben az ipari országok nagy gazdasági és hatalmi túlsúlyt képviselnének. Ezek bizonyára módot találnának erős kereskedelmi és fogyasztási szervezetségüknél fogva, valamint tarifális intézkedések útján, hogy csak olyan árat biztosítsanak az agrárországból vámmentesen piacukra kerülő termékek számára, amely éppen csak hogy fedezi az előállítási költségeket. A 30 márkás, avagy 160-170 cseh koronás búzaár olyan lidércfény, amely a magyar mezőgazdaság számára ezekkel az erős országokkal való vámközösség útján soha el nem érhető és csak egy nyomorúságos gyarmati helyzet ingoványába vezetne. A gazdasági kapcsolatokra nézve kétszeresen igaz az a tétel, hogy nem jó nagy urakkal (erős gazdasági hatalmakkal) egy tálból cseresznyét enni. Természetesen egészen másképp alakulna a helyzet a nálunknál nem erősebb Ausztriával való vámközösség esetében.

Vannak nálunk és Ausztriában egyaránt olyanok is, akik egyszerűen azért vannak ellene egy szorosabb magyar-osztrák gazdasági közeledésnek, mert azt tartják, hogy ez okvetlenül a Habsburg-restaurációt, a monarchia helyreállítását készíti elő, illetve mindezt feltétlenül maga után vonja. E tekintetben történelmi példára is hivatkoznak: a múlt század közepén létrejött német-porosz vámegyletre, amely első hírnöke volt a német egység megszületésének. Ez a felfogás teljesen téves, mert a szoros gazdasági kapcsolat egymagában és szükségszerűen nem vonja

maga után a politikai összefogást, összeolvadást. Különböző főhatalom alatt álló, sőt különböző államformával bíró országok is igen szoros gazdasági kapcsolatban egyezhetnek meg szuverenitásuk csorbítatlan fenntartásával. Ha ez a gazdasági kapcsolat hosszú évtizedeken át változatlanul fennmarad és így mély gyökeret ver, ennek már lehet hatása egy bensőségebb államjogi kapcsolat létrejöttének előmozdítására az esetben, ha ennek egyébként is előfeltételei megvannak. De egy ideiglenesen tervezett és felmondással felbontható gazdasági kapcsolatnak pusztán szorosabb volta, azaz vámmentes kereskedelmi forgalom létesítése egymagában olyan kényszerítő hatást soha nem gyakorolhat, amely gyökeres államjogi változásokra vezethetne. A tétel inkább fordítva igaz: közös főhatalom alatt álló országok gazdaságilag is hovatovább — az állandó felső nyomás folytán — közösségbe kénytelenek tömörülni. Nem a vámtérlet közössége miatt jött létre az osztrák-magyar, vagy a svéd-norvég monarchia, hanem fordítva: a közös uralkodó és a iközös kormányzás igyekezett a politikai kapcsolatot a gazdasági egység megteremtésével is alátámasztani.

Feltétlenül hiba belekeverni a magyar-osztrák gazdasági közeledés üdvös gondolatába akár ellene, akár mellette a restauráció eszméjét, amely ezidőszerint nem összekapcsoló, hanem elválasztó kérdést jelent úgy nálunk, mint odaát. Különbözik is a magyar és osztrák legitimizmus, vagy a monarchia részbeni helyreállításának kérdései olyan súlyos nemzetközi problémák, amelyeknek megoldására, avagy végleges elejtésükre politikai hatalmi tényezők fognak döntően befolyjni és korántsem gazdasági és kereskedelempolitikai megállapodások. Éppen ezért a vámszövetség kérdését tisztán az adott helyzet és a gazdasági szempontok szerint kell elbírálni és mérlegelni, a politikai momentumok zavaró hatásának lehető kiküszöbölésével.

A magyar-osztrák vámszövetség mennyiben érinti a szomszéd országokat?

A magyar-osztrák vámszövetség megvalósítását nagymértékben az is megkönnyíti, hogy gazdasági vonatkozásban kevésbé érinti a két ország közelében lévő államokat. Inkább a külkereskedelmi forgalom bizonyos mértékű és gazdaságos irányú átcsoportosításáról van itt szó, nem pedig más államok értékesítési viszonyainak gyökeres felforgatásáról, nagyjelentőségű piacainak kárpótlás nélküli elvesztéséről. És ez az átcsoportosítás sem menne végbe egy csapásra, hanem bizonyos átmeneti idő alatt.

Így Németországnak, Csehországnak, Olaszországnak és Svájcnak Ausztriával való jelentős forgalma változást egyáltalán nem szenvedne, hiszen Magyarország Ausztriában nem iparának, hanem mezőgazdaságának számára nyerne vámmal védett piacot.

Azonban Németország ipari kivitele Magyarországra, kétségte-
lenül csökkenne, de ez oly kis részét (1% körül) jelenti a
német exportnak, hogy figyelembe aligha jöhet, annál kevésbé,
mert Németország ellenértéket nyer a balkáni piacokon, (amelyek
felé Ausztria ipari kivitele természetesen csökkenne. Ugyanígy
van ez a Csehországgal való viszonylatban, amelynek kivitelében
való részesedése Magyarországnak csupán 60/0 körül mozog. Itt
is a magyar piac részbeni elvesztését bőven kárpótolná az osztrák
kivitel részbeni elmaradása folytán bővülő balkáni piacok. Svájc
selyemárú kivitele Magyarország felé szintén csökkenni fog, de
ez *nem* jelent lényeges és más piacon nem pótolható eltolódást.
Lengyelország, Jugoszlávia és Románia mező- és állatgazdasági
kivitelét Ausztrák a magyar-osztrák vámszövetség előrelátha-
tólag lényegesen csökkenteni fogja, bár az osztrák agrárbeviteli
szükséglet a jobb években (1927-ben és 28-ban) értékben közel
60%-kal haladta meg az egész magyar agrárkivitel értékét és
így nincs kizárva az sem, hogy ez országok továbbra is —
bár megszűkülő, — de jelentős piacra fognak találni Ausztriában.
Ezek az államok másrészt bőséges piacpótlásra találhatnak Cseh-
országban, Németországban, Olaszországban, Svájcban stb., ahová
a magyar agrárexport már sokkal kisebb mértékben fog menni.
Az Ausztriát és Magyarországot környező országoknak tehát
gazdasági szempontból egyáltalán nincs okuk a magyar-osztrák
szorosabb gazdasági kapcsolatot ellenezni, annál kevésbé, mert
ez csupán első lépésnek van szánva a dunavölgyi országok
gazdasági összeműködésének megteremtésére, amely lényegesen
fellendítené e hatalmas terület gazdasági életét és így ez ter-
mészetes piacbővülést jelentene Németország, Olaszország és
Svájc részére egyaránt. Nincs kizárva azonban, hogy a politikai
szempontból való ellenzés a gazdasági érdekek sérelmének ál-
arcában fog támadóan fellépni Csehország és esetleg Németor-
szág részéről, amelyeknek együttes ellenző állásfoglalására is
számítani lehet. Ez az a nagy nehézség, amelyet csupán Francia-
ország és Olaszország együttes határozott fellépésével lehet majd
elhárítani.

A kibontakozás útja

Csonka Magyarországra és csonka Ausztriára nézve egy-
aránt életbevágó kérdés, hogy termékeik számára a jelenlegi-
nél nagyobb és vámmal védett piacot teremtsenek. Mindkét
ország területe igen kicsiny és egyrészt fontos termékekben
és nyersanyagokban hiányt szenvednek, másrészt pedig bizonyos
cikkekben jelentős felesleggel rendelkeznek, tehát önellátásra —
bármennyire igyekeznének is termelésüket átszervezni — beren-
dezkedni képtelenek. Mindkét ország piacbővülésre szorul, ahol
legalább feleslegeik jelentékeny részét biztosan és megfelelő
áron tudják elhelyezni. Magyarország egész gazdasági élete és

ennek folytán ipara is veszélyben forog, ha mezőgazdasági feleslegeit értékesíteni nem tudja. Ép így Ausztria gazdasági élete sem tud kibontakozni az egyre mélyülő válságból, ha ipari kivitele számára nem tud a mainál jelentősen nagyobb védett piacra szert tenni. Ez életérdeke elsősorban a drágán termelő és csupán a belföldi piacra támaszkodó osztrák mezőgazdaságnak is, amely katasztrofálisan össze fog omlani, ha az osztrák ipar — az értékesítési nehézségek következtében — egyre jobban összezsugorodik és vásárló- és fizetőképessége egyre inkább csökkenni fog. Az angol vámvédelmi politika színrelépése az utolsó figyelmeztetés Ausztria számára, hogy gazdasági jövőjét ne tegye fel egyetlen és hozzá még bizonytalan lapra: a Németországhoz való csatlakozásra, hanem próbálja más irányban is megoldani a piacbővítés nagyfontosságú kérdését.

E füzetben foglalt adatok világosan mutatják, hogy mindkét országra nézve az értékesítés életbevágó és halaszthatatlan problémájának megoldási lehetősége adva van az egymással való szoros gazdasági kapcsolat megteremtésében. Kétségtelenül igen nehéz, valóban államférfiúi, egyidejűleg gazdasági és külpolitikai feladat ennek a gazdasági kapcsolatnak létrehozása. Erre nézve a követendő legfontosabb szempontokat a következőkben látjuk:

1. E kapcsolat csak olyan formában teremthető meg, amely egyrészt biztosítja az osztrák mezőgazdaság, másrészt pedig a magyar ipar érdekét is, illetve egyiknek sem válik kárára.

2. A két állam szuverenitását nem érintheti és nem lehetnek állam jogi vagy politikai vonatkozásai, célkitűzései. Ezek csak megnehezítenék, sőt egyenesen lehetetlenné tennék a gazdasági kapcsolat létrehozását.

3. Csupán első lépést és így nem elzárkózást jelenthet ía magyar-osztrák gazdasági szövetség, Tehát nyitva kell hagyni az jutat arra, hogy ehhez a gazdasági kapcsolathoz más államok is csatlakozhassanak, elsősorban a dunavölgyi államok.

4. Ez a gazdasági kapcsolat nem irányulhat sem gazdasági, sem politikai vonatkozásban Németország, avagy a kisantant-államok ellen.

5. E tervhez meg kell szerezni Franciaország és Olaszország jóindulatát és tényleges, főképpen pénzügyi támogatását. De ugyanakkor le kell szerelni a német és cseh politika ellenállását is azzal, hogy e terv kivitele nem jelentheti e két állam reális gazdasági érdekeinek sérelmét.

6. A szoros gazdasági kapcsolat lényege a vámfalak lebontásából és a vámmentes forgalom megteremtéséből álljon, tehát messzebbmenő és különben is szükségtelen célkitűzésekkel a kivitelt komplikálni nem szabad.

7. Mindkét állam előtt az lebegjen, hogy az adott helyzet elkerülhetetlen következményeként jelentkezik a gazdasági közleledés szüksége, tehát a kapcsolatot megfelelő formában létreteell hozni minden más szempontra, avagy jövőbeli tervekre való

tekintet nélkül. Az elnyeléssel fenyegető válság örvényéből kell ezzel a gazdasági kézfogással mindkét országnak kiemelkednie. Tehát azzal, hogy mi legyen akkor majd, ha sikerül a gazdasági bajok tengeréből kivergődni, mindkét állam ráér akkor foglalkozni, ha végre biztos partra ért. A kibontakozás útját kell mindenekelőtt megnyitni, amely mindkét államra nézve egy és ugyanaz: az egymással való benső gazdasági kapcsolat mielőbbi megteremtése.

Elérhetetlen célnak kitűzése volna, ha akár Ausztria, akár Magyarország — a mai nagy elesettségben — száz százalékgig tökéletes és minden bajra egyaránt gyógyírt jelentő megoldást, piacbővülést hajszolna, mert ilyet ma találni nem lehet. Az összezsugorodott kis belső piacok keserves helyzetéből egyszerre nem lehet — sőt talán soha sem — átugorni a vámmal védett teljes ipari és mezőgazdasági autarhia (önellátás) paradicsomának hitt állapotába. Hiszen a ma ideálisnak feltűnő egykori magyar-osztrák monarhia sem jelentett annak idején tökéletes autarhiát, hanem csak annyit, hogy azon belül a monarhia területén termelt javak mintegy kilenctized része biztosan és vámmal védetten elhelyezhető volt. De akkor is például az osztrák fényűzési iparnak a nyugati külföldi piacokra is szüksége volt épügy, mint a magyar búzának, lisztnek, bornak és szarvasmarhának. A különbség azonban az a mai és az akkori állapot között, hogy míg az ötvenmilliónál több lelket magában foglaló monarhia külkereskedelmi összforgalma 1896-ban csupán 3434 millió pengő értéknek, 1913-ban pedig 7104 millió pengő értéknek felelt meg, addig a 7 millió lelket számláló törpe Ausztriának külkereskedelmi összforgalma 1928-ban 4300 millió pengőnek, a 15 millió lakosságú Csehországé pedig 6800 millió pengőnek felelt meg, tehát e két utódállam saját termelésének jóval nagyobb része számára volt kénytelen külföldön piacokat keresni, mint annak idején a monarhia. És a másik különbség az, hogy míg a monarhiának — a nagyfokú autarhia mellett is — egyre növekedett úgy a belső árucseréje, mint a külkereskedelmi forgalma, jeléül gazdasági élete állandó fejlődésének, addig a helyébe lépő utódállamoknak úgy az egymásközi árucseréje,* mint a területükön kívül eső államokkal való kereskedelmi forgalma — a németországi viszonylatot kivéve — hanyatló irányzatot mutat, jeléül a gazdasági visszafejlődésnek.

A helyzet teljes félreismerésére vall, azt állítani, hogy a magyar-osztrák vámszövetség gondolatának magyar részről való felvetése egyoldalú felkínálkozást, Olcsó Jánoskodást jelent, amely — osztrák részről való visszautasítás esetén — káros hatású kudarcnak tenné ki az országot. Hiszen először is még nincs szó hivatalos magyar állásfoglalásról, hanem csupán egy, rajtunk kívül álló események által felszínre vetett gazdasági ki-

* Lásd a 60. oldalon levő táblázatot.

bontakozási lehetőségnek komoly mérlegeléséről, megvitatásáról. Hiszen — másodszer — nem pusztán nekünk, mezőgazdasági államnak, van szükségünk piacbővülésre, hanem még inkább az ipari Ausztriának, amely termelésének jóval nagyobb részével szorul külföldi piacra, mint mi, és hozzá még kétszerte nagyobb értékben. És szüksége van a biztosított piac kibővítésére a Dunavölgy valamennyi államának, de legesleginkább Csehországnak, amelyet az angol vámvédelmi politika kibontakozásának várható hatása a legsúlyosabb ipari válsággal fenyeget. És végül szüksége van a magyar-osztrák gazdasági közeledésre az egész Európa gazdasági életének, hiszen a gazdasági összeműködés kiépítésének megkezdése nélkül Európára a gazdasági és szociális válság pusztító hatásának fokozódása vár. Rövidlátás tehát egy ilyen egyetemes gazdasági eszme zászlajának magyar részről való kibontását egyszerűen felkínálkozásnak tekinteni. Ellenkezőleg, ez Magyarországnak történelmi hivatása, helyzetéből folyó küldetészerű kötelessége, amelyet fel nem ismerni és nem teljesíteni a trianoni csontokon rágódó, malomalatti politika folytatása volna.

A mainál nagyobb és vámmal biztosított piac megteremtése nélkül nem tehet sem Magyarország, sem Ausztria komoly lépést pénzügyi és gazdasági bajainak gyógyítása felé. Nem lehet gyökeresen megoldani sem az államháztartási, sem a hitel, sem a valutáris, sem a szociális válságot, az egyre növekvő értelmiségi és fizikai munkanélküliséget. És nem lehet nálunk nagyszabású birtokreformot és termelésátrendezés politikát kezdeményezni., Ausztriában pedig iparfejlesztésre, illetve átszervezésre gondolni. Mert mindennek az előfeltétele a nagyobb területű és biztosított piac, amely a gazdasági erők kibontakozásának és érvényesülésének a mainál jóval szélesebb utat nyit. Enélkül a termelés minden fokozása az értékesítési válság ingoványába vezet, ahol a gazdasági élet fejlesztésére szánt minden alkotás — mint a szilárd alap nélküli épület — a legkisebb válság szelétől is menthetetlenül összeomlik. Ezért lehet joggal nevezni a magyar-osztrák vámszövetség megvalósítását a kibontakozás útjának, amely a Dunavölgyében a békeparancsok által tönkretett gazdasági összeműködés helyreállításához, mindnyájunk anyagi boldogulásához vezet. Ez pedig jelenti a magyar erő megóvását is a gazdasági elsorvadástól, a szociális felbomlástól és így épségben való megőrzését a jövő nagy nemzeti feladatának megoldására.

MÁSODIK RÉSZ

Adatok a magyar-osztrák vámközösség kérdéséhez*

A) Magyarország kivitele és behozatala

Ausztriával és a többi szomszédos állammal kapcsolatban Magyarország kivitelét és behozatalát illetően, több fontos dolgot kell leszögezni:

1. A magyarországi kivitel értékének mintegy háromnegyed része mezőgazdasági (agrár) kivitelre esik (beleértve az állattenyésztést is).

2. Magyarország *egész* kivitelének mintegy 28-37%-a esik Ausztriára, amely a magyar-osztrák monarchia felbomlása óta *legfontosabb* kiviteli piacunk. A sorban utána következő Csehszlovákia kivitelünkben 17-23%-kal szerepel; a sorban harmadikként következő Németország tőlünk való bevitele egyharmada (10-13%) Ausztriába irányuló kivitelünknek, A múlt évben (1930-ban) azonban kivitelünkben *Olaszország foglalta el a harmadik helyet* és Németország a negyedik helyre esett vissza. *Agrárkivitelünknek* is 31-33%-a Ausztriára esik és ezzel *legelső* helyen áll.

3. Ausztria agrárbevételének értéke 1927-28-ban 55-60%-kal, 1929-30-ban pedig 15-16%-kal *nagyobb* volt, mint az *egész* magyar agrárkivitel értéke. Vámközösség esetén tehát — a magyar agrártermelésnek az osztrák piac *szükségletéhez simuló* átszervezése mellett — az egész magyar agrárkivitel piacra találhatna Ausztriában a mainál jóval magasabb áron.

4. Magyarország *jelenleg* Ausztria agrárbeviteli szükségletének csupán 26-27%-át elégíti ki, tehát piacbővítés szempontjából Magyarországra nézve Ausztria rendkívüli fontossággal bírna még az esetben is, ha Ausztria nem tudná felvenni az egész magyar agrárkivitel.

5. Ausztria bevételében Magyarország körülbelül, érték szerint, annyival szerepel, mint Jugoszlávia és Románia együtt. Lengyelország részesedése az osztrák bevételben megközelíti a

* A magyar kiviteli és osztrák beviteli adatok, valamint a magyar behozatali és osztrák kiviteli adatok között eltérések mutatkoznak, amelyek a különböző alapon történő statisztikai felvételekben lelik magyarázatukat.

miénket. Magyar-osztrák vámközösség esetén tehát az utóbb emiített három ország kivitele Ausztriába nagymértékben csökkenne, viszont a cseh, német, olasz és svájci piacok agrárcikkokban való felvevőképessége jelentősen fokozódnék a magyar agrárbevétel elmaradása folytán és így a lengyel, román és jugoszláv agrárkivitel e piacokon megfelelő rekompenzációt találhatna, sőt egy párhuzamosan létrejövő cseh-román-jugoszláv vámközösség esetén a román-jugoszláv agrárkivitel túlnyomó nagy része vámmal biztosított piacot nyerhetne Csehországban.

6. Kivitelünk Csehország és Németország felé — ezek *célzatos elzárkózása következtében* — egyre inkább visszafejlődik és ez államokkal való viszonyban a külkereskedelmi mérleg ránk nézve egyre passzívabb lesz, holott a barátságos Olaszország felé kivitelünk rohamosan nő és — mint fentebb emiítettük — a múlt évben kivitelünkben Olaszország Németországot megelőzve, már a harmadik helyre nyomult előre.

A külkereskedelmi utón lebonyolított magyar *behozatalban* Ausztria a harmadik helyre szorult vissza az utolsó hat esztendő alatt és 1930-31-ben részesedése a magyar behozatalban 12%-ra zsugorodott össze, holott 1925. és 1926-ban az osztrák részesedés még 20-22%-ra rúgott és így majdnem annyi volt, mint a behozatalunkban első helyen szereplő Csehorszáé (22-24%). Csehország vezető szerepét és arányát behozatalunkban az utolsó hat év alatt majdnem változatlanul megtartotta, Németország pedig részesedési arányát behozatalunkban hatalmasan megnövelte (15%-ról 24%-ra) és Ausztriát a harmadik helyre nyomta vissza. Az osztrák behozatalt piacunkról a kíméletlen cseh és német verseny szorította ki. A helyzet tehát az, hogy a kivitelünkkel szemben barátságatlan magatartást tanúsító két állam uralkodik piacunkon az ipari behozatal tekintetében, tehát ipari szükségletünket túlnyomórészt abból a két államból (Németország és Csehország) szerezzük be, amelyek vonakodnak tőlünk megfelelő mértékben agrárcikkeket vásárolni. Míg viszont egyre kevesebb iparcikket szerzünk be attól az országtól, amelyik legjobb vevője agrártermékeinknek. Ezt a teljesen fonák állapotot — érdekeink súlyos veszélyeztetése nélkül — sokáig nem tarthatjuk fenn, mert Ausztria vásárlóképességének fokozódó gyengülése katasztrofális helyzetbe sodorhatja Magyarországot. Vámközösség esetén, természetesen, ez a visszás helyzet azonnal megváltozna és helyreállna a kölcsönös nyugalom árucseréjének rendes folyamata.

7. Rá kell nyomatékosan mutatni arra is, hogy az Ausztriából származó ipari behozatalunk teljes mennyiségét és értékét nem tüntetik fel a külkereskedőin*! forgalomra vonatkozó statisztikai adatok, amelyek csupán a vámvonalnál ellenőrizhető, úgynevezett »látható« behozatalról számolhatnak be. Ezenkívül igen jelentékeny Magyarország láthatatlan behozatala Ausztriából, amely az oda irányuló nagyarányú magyar idegenforgalom Ht-ján bonyolódik le. (Lásd az 58. oldalon levő táblázatot.)

I.) Magyarország kivitelének alakulása általában
1925-től 1930. június 30.-ig.

Év	Összkivitel millió pen- gőben	A kivitel értékéből esett millió pengőben							
		Ausztriára		Csehszlová- kiára		Német- országra		Itáliára	
		összeg	%	összeg	%	összeg	%	összeg	%
1925	848	283	33	198	23	89	10.5	32	4
1926	877	325	37	171	19.5	114	13	59	7
1927	808	281	35	157	19.5	107	13	31	4
1928	826	282	34	145	17.5	98	12	29	3.5
1929	1,079	316	30	170	16.5	121	12	71	7
1930	910	257	28	155	17	93	10	116	13
1931 I.-VI.	258	74	29	11	4.5 (vámháborúban)	32	12	30	11.6

A kivitel alakulása a legfontosabb agrárcikkekinknél.

Árumegnevezés	Mennyiség millió métermázsában				
	1926-ban	1927-ben	1928-ban	1929-ben	1930-ban
Buza	4	3.1	2.8	4.86	3.47
Rozs	2.2	1.4	1.2	1.15	1.02
Buza- és rozsliszt ...	1.56 (2.06)*	1.64 (2.20)*	2 (2.66)*	2.68 (3.57)*	2.37 (3.16)*
Tengeri	1.4	0.35	0.46	0.80	1.00
Árpa	0.48	0.53	0.29	0.90	0.43
Burgonya	1.36	0.72	0.61	0.74	0.52
Zab	0.45	0.26	0.81	0.32	0.11
Friss gyümölcs	0.21	0.26	0.30	0.49	0.48
Friss főzelék	0.48	0.29	0.38	0.62	0.34
Bor	0.04	0.06	0.12	0.31	0.31
Nyers dohány	0.015	0.04	0.07	0.14	0.11

*Búzára és rozsra átszámítva.

Az 1928 évi rekordbúzatermés következtében 1929-ben és 1930-ban együttesen a búzakivitel (8.33 millió mm.) az előző 1927 és 1928 évi együttes búzakivitellel (5.9 millió mm.-val) szemben 40%-os, a lisztkivitel pedig (3.64 millióról 5.05 millióra) szintén 40%-os emelkedést mutat. Ausztria búza- és lisztbevitelére évenként 4—4.5 millió mm. búzamennyiségnek felel meg (0.75 mm. liszt = 1 mm. búza.). Az 1927 és 1928 évi átlagos magyar búza- és lisztkivitel tehát — 5.3 millió métermázsá — körülbelül csak egy millióval haladja felül az osztrák beviteli szükségletet, 1929 és 1930-ban pedig (6.7 millió) több, mint két millióval.

Ha tehát búzatermésünket évi 2-2.5 millió mmázsával csökkentenők, akkor a mi búzakivitelünk — mennyiségben — nem tenne többet, mint Ausztria búza- és lisztbeviteli szükséglete, azaz ebben az esetben Ausztria egész búzakivitelünket fel tudná venni. Minthogy évi búzatermésünk átlagban 20-22 millió métermázsa, 10-12 százalékkal kellene csökkentenünk a búzával bevett területet és akkor csak annyi búzánk teremne, hogy kiviteli feleslegünket Ausztria egészen át tudná venni.

Rozskivitelünk 1927--30 évek alatt évi átlagban 1.2 millió métermázsa volt, Ausztria rozsbevitele pedig évi átlagban 1.06 millióra rúgott, tehát csak 140,000 mmázsával termeltünk többet kivitelre, mint amennyi Ausztria beviteli szükséglete.

Árpakivitelben az évi átlag 540,000 mm, az osztrák beviteli szükséglet 670,000 mm, tehát 130,000 mm-val több; *tengerikivitelben* az évi magyar átlag 650,000 mm, Ausztria beviteli szükséglete évi átlagban 1.7 millió, tehát egymillióval több; *zabkivitelünk* évi átlaga 380.000 mm, az osztrák bevétel pedig 900.000, tehát 520,000 mm-val több; *burgonyakivitelünk* évi átlagban 650,000 mm, az osztrák beviteli szükséglet pedig évi átlagban 580.000 mm. Friss gyümölcsből átlagos évi kivitelünk az utolsó négy év alatt 370,000 mm volt, borból pedig 200,000 mm; mindkettőből kétszerannyi volt Ausztria beviteli szükséglete. Friss főzelékből évi átlagban 380,000 mm-át vittünk ki, míg Ausztria bevitele ebből évi 580,000 mm. Nyersdohányból évi exportunk 90,000 mm, Ausztria bevitele pedig évi 140,000 mm.

Ha tekintetbe vesszük, hogy Ausztria sertésbeviteli szükséglete háromszor annyi, mint a mi sertéskivitelünk és hogy az idén mi is tengeri-behozatalra szorultunk, könnyű belátni, hogy egy magyar-osztrák vámszövetség esetén tengeritermelésünket nagymértékben tudnók fokozni és ennek megfelelően a búzatermelést visszafejleszteni. Kitűnik ebből, hogy mily felvevőképes piacot jelentene vámszövetség esetén Ausztria legfontosabb agrártermékeink számára.

2.) A magyarországi behozatal alakulása.

Év	Összbehozatal értéke millió pengőben	A behozatal értékéből esett millió pengőben							
		Ausztriára		Csehszlová- kiára		Német- országra		Itáliára	
		összeg	%	összeg	%	összeg	%	összeg	%
1925	865	193	22	209	24	132	15	40	4.5
1926	941	186	20	212	23	158	17	46	5
1927	1,182	207	18	286	24	216	18	59	5
1928	1,211	196	16	272	23	237	19.5	49	4.5
1929	1,064	140	13	229	22	213	20	47	4
1930	833	98	12	180.5	22	175	21	41.5	5
1931 I-IV.	306	35.5	12	29.5 (vámháborúban)	10	73	24	19	6

A fenti táblázat világosan mutatja, hogy Ausztria hozzánk való látható és kimutatható behozatala értékösszegben és aránylagosan is egyre csökken, a cseh behozatal értékösszege erőteljes emelkedést mutat, majd némi visszaesést, behozatalunkban való részesedése 22-24% között ingadozik. Németországnak hozzánk való behozatala úgy értékösszegben, mint százalékban majdnem állandóan növekedett. E két utóbbi ország ipari behozatala szorította vissza a magyar piacon az osztrák behozatalt. Magyar-osztrák vámközösség esetében, természetesen, a német és cseh behozatal túlnyomó része helyébe az osztrák fépne, amely könnyen megnégyesíthatná mostani magyarországi behozatalt, amelyet nagymértékben növel még az Ausztriába irányuló jelentős magyar idegenforgalom révén előálló láthatatlan osztrák import is.

Magyarország és Ausztria külkereskedelmi kapcsolatának részletezése agrár szempontból

Az utóbbi táblázatból látható, hogy Ausztria mezőgazdasági bevételének összértéke a legutóbbi négy évben (1927-1931-ig) állandóan *nagyobb* volt, mint Magyarország mezőgazdasági kivitelének összértéke, tehát ha Magyarország mezőgazdasági termelésében Ausztria szükségletéhez alkalmazkodik, vámszövetség esetében Ausztria fel tudja venni teljes egészében *megfelelően átszervezett* agrártermelésünk produktumait, illetve agrár kivitelünket Ausztriába az 1930. évi ausztriai kivitelünknek (196 milliónak) *háromszorosára* emelhetjük anélkül, hogy az osztrák agrártermelés értékesítését saját piacán veszélyeztetnők.

Általános adatok.

Magyarország összkivitele volt millió pengőben	Ebből a kivitt legfontosabb mezőgazdasági cikkekre esett millió pengőben	Ausztria bevételének értéke volt ugyanezen mezőgazdasági cikkekben mil- lió pengőben	Magyar részesedés az osztrák mezőgazdasági bevételben	
			millió P	%-ban
1927-ben 808	591, azaz 73.2%	930	216.4	23.3%
1928-ban 826	566, azaz 68.5%	878	198.3	22.6%
1929-ben 1039	742, azaz 71.4%	858	230	27%
1930-ban 910	640, azaz 70.3%	746	198	26.5%

Meg kell jegyezni, hogy Ausztria összbevételének értéke 1927-ben 2,553, 1928-ban 2,653, 1929-ben 2,654, 1930-ban pedig 2,187 millió pengő volt, tehát az Ausztriába bevitt fent említ-

tett legfontosabb mezőgazdasági cikkek értéke az osztrák összbevitelnek csupán 36.4, 33.1, 32.3%-át, illetve 34,1 %-át képviseli, így hát vámközösség esetében Magyarországnak alkalma nyílnék az egyéb osztrák bevitelben (szén, gépipari cikkek stb.) is részesedni a vámvédelem következtében, azaz Ausztria *nagy beviteli szükséglete* fejlesztőleg hatna Magyarország egész termelésére.

Részletes adatok

Az alábbi táblázatban a jelentősebb agrárcikkeknek részletezését adjuk, amelyekből Ausztriának jelentősen nagyobb a bevétele, mint Magyarország kivitele ugyané cikkekből. Vámközösség esetében tehát e fontos cikkekre nézve a vámvédelem teljes mértékben érvényesülne és e cikkek termelésére jóval nagyobb súlyt lehetne fektetni, mint eddig.

Az árucikk megnevezése	Magyarország kivitelének értéke		Ausztria bevételeinek értéke		Az osztrák bevitel értékéből a Magyarországból származó bevételeire esett az 1927-től 1930-ig terjedő négy év alatt összesen	
	1927-től 1930-ig terjedő négy év alatt összesen		1927-től 1930-ig terjedő négy év alatt összesen		millió pengőben	százalékban
	millió pengőben		millió pengőben			
Sertés	192	524	73	14		
Friss hus	34.5	190	16.2	8.5		
Elkészített hus és szalonna	8.2	16.6	0.6	3.6		
Disznószir	47.7	76.5	2.7	3.5		
Bél és hólyag	6.1	35.3	1.2	2.9		
Tojás	76.8	125.2	27	21.8		
Nyers dohány	46	206.5	6.1	3		
Bor	42.7	73.3	15.1	20.5		
Tengeri	53.2	134.5	17.2	13		
Zab	17.7	70	12.8	18		
Len és kender	16.7	37.5	1.1	2.9		
Árpa	54.4	67.3	23.3	35		
Olajos magvak	35	48.7	3.6	7.3		
Friss gyümölcs	58.3	93.9	11.1	12		
Friss főzelék	31.8	43.9	8.3	19		
Olajpogácsa	8	16.8	1.3	7.8		
Gyapju	55	169.1	3	1.8		
Nyersbőr	30.4	88.6	1.9	2.1		
Tej, tejfel, sajt, túró, vaj	11.3	48	0.9	1.8		
Méz	1.4	3.5	0.5	14		
Maláta	21.9	38	3.1	8		
Selyemszál	5.3	102.1	0.07	0.07		
Összesen :	855	2209	230	10.4		

Ausztria bevétele tehát e fontos agrárcikkekből, illetve nyersanyagokból a legutóbbi négy év alatt értékben közel háromszor annyi volt, mint a magyar kivitel, amely a fenti cikkekben jelenleg csupán 10.4%-ig talál piacra Ausztriában. E cikkekben tehát a termelésnek igen nagyarányú növelése válik lehetővé egy magyar-osztrák vámszövetség esetében.

II.

Az alábbi táblázatban a fontosabb agrárcikkeknek részletezését adjuk, amelyekből Ausztriának kisebb a bevétele, mint Magyarországnak kivitele ugyanezen cikkekből, tehát amelyek vámszövetség esetén *teljes egészükben* nem találnának piacra Ausztriában. A felesleg számára vagy más országban kellene piacot biztosítani, vagy pedig ezekből a cikkekből termésünket csökkenteni kell és azoknak az I. alatt előbb felsorolt cikkeknek fokozottabb termelésére áttérni, amelyekből Ausztria beviteli szükséglete ma *többszörösen* nagyobb, mint a mi kivitelünk. Megjegyezzük, hogy 1925 leelőtt a búzával bevetett terület és így az átlagos búza-termés a mostaninál 20%-kal kisebb volt.

Az árucikk megnevezése	Magyarország kivitelének értéke	Ausztria bevitelének értéke	Az osztrák bevétel értékéből Ma- gyarországból származó bevételre esett * négy év alatt összesen	
	1927-től 1930-ig terjedő négy év alatt összesen millió pengőben		millió pengőben	százalékban
Buza, valamint buza- és rozsliszt	749.3*	519**	310.7	60
Rozs	110.7	93.7	62.8	66
Élő és leölt baromfi	172.1	80.2	46.3	57
Szarvasmarha (élő)	262.1	316.5***	105	33
Ló, öszvér, szamár	58.3	21.8	10.9	50
Hüvelyesek	52	9.1	1.6	18
Burgonya	24.6	21.6	2.2	10
Lóhere és lucerna-mag	32.4	4.9	0.6	12
Szalámi és kolbász	20.6	17.2	11.6	68
Toll	79.4	15.7	2.9	18
Összesen:	1562.1	1099.7	544.6	50.5

*, ** A liszt búzára van átszámítva.

*** 1929-ben és 1930-ban Ausztria szarvasmarhabevitelének értéke kisebb volt, mint a magyar kivitelé.

A fenti kiviteli cikkeinkből átlag 60%-ot Ausztria vámszövetség esetén fel tudna venni, azaz e cikkekből Ausztriában közel kétszer annyit tudnánk elhelyezni vámmal védett területen belül, mint most. Ha pedig búzatermésünket a hat év előtti mértékre csökkentenők és tengerivel, valamint takarmányféllel helyettesítenők, akkor búzatermelésünk feleslegét is fel tudná venni Ausztria. Az I. és II. alatti táblázat végső adatainak összesítéséből kitűnik, hogy agrárkivitelünk értéke a legutóbbi négy év alatt 2417 millió pengő volt. Ausztria agrárbevételének értéke pedig 3309 millió pengőre rúgott, tehát közel egy milliárd pengőértékkel volt nagyobb a magyar agrárkivetelnél.

**A gabonával bevetett terület nagyságának alakulása
Magyarországon 1921-től 1928-ig.**

Év	Buzával	Rozsával	Árpával	Zabbal	Tengerivel	Takarmánnyal	Burgonyával
	bevetett terület millió hektárban (1 hektár = 1.79 hold)						
Átlag :							
1921-1925-ig	1.370	0.650	0.450	0.320	0.990	0.600	0.260
1927-ben	1.640	0.670	0.410	0.260	1.070	0.560	0.260
1928-ban	1.700	0.660	0.420	0.270	1.070	0.550	0.270

A fenti táblázatból kitűnik, hogy a búzával bevetett terület a múlt évtized *második felében* 25%-kai emelkedett, a rozs- és tengeri-terület alig változott, az *árpa- és zabterület* 80.000 hektárral, a *takarmányfélék* területe 50.000 hektárral csökkent. Ugyancsak kevesbedett a *kenderrel, kölessel, babbal, lencsével, káposztával, hagymával* stb. bevetett terület.

**Buzatermés, buza fogyasztás és kivétel a múlt évtizedben
(a liszt buzára van átszámítva, 0.75 = 1 q)**

Gazdasági év	Mennyiség millió métermázsában					
	Termés	Vetőmag- szükséglet	Buza- és liszt- behozatal	Buza- és liszt- kivétel	Kivételt (+) vagy be- szárlást (-) többlet	Belfogyas- tásra maradt
1920—21	10.3	2.00	0.140	0.07	-0.07	8.4
1921—22	14.3	2.47		2.40	+2.40	9.5
1922—23	14.9	2.33	0.061	1.40	+1.34	11.2
1923—24	18.4	2.55		4.40	+4.40	11.5
1924—25	14.0	2.52	0.280	3.90	+3.60	7.9
Átlag :						
1920/21—1924/25	14.4	2.38	0.098	2.4	2.8	9.7
1925—26	19.5	2.64		5.2	5.2	11.6
1926—27	20.4	2.85		5.8	5.8	11.7
1927—28	20.0	2.94		5.8	5.8	12.2
1928—29	27			8.4*	8.4	
1929—30	23			6.6**	8	
Átlag :						
1925/26—1929/30	22			6.36	6.6	
1920/21—1929/30	18.2			4.4	4.5	

* ** A kivétel feltételek szerinti be- és kivétel. ** A kivétel feltételek szerinti be- és kivétel.

Tehát Magyarországot a helytelen irányú termelés sodorta bele a búzaválságba. Akkor növelte éppen a búzával bevetett területet, amikor a tengerentúli búzatúltermelés hatalmas arányokban kezdett kibontakozni. Ma már illetékes helyen is beis-

merik, hogy a búzaterületet 10-15%-kal csökkenteni lehet és kell; és hogy nem mesterséges áralakítással (bolettával), hanem a túltermelés megszüntetésével juthatunk ki a búzaválságból.

A fenti táblázatból látható, hogy a búzával bevett területének 25%-os növekedése következtében a múlt évtized második felében átlagosan 7.5 millió mm-val emelkedett a búzatermés. A búza ára 1925 februárban közel 600,000 papírkoronára ment fel, azaz mintegy 40 pengőre. Ki kell emelnünk, hogy Ausztria búza- és lisztbevétele évente 4—4.5 millió mm. búzamennyiségnek felel meg, tehát több, mint amennyi búzakiviteli feleslegünk volt 1926 előtt, a búzatermesztés növelése előtt.

Az osztrák bevétel a legfontosabb agrárcikkekben.

A termék megnevezése	1927-ben		1928-ban	
	millió m-mázsában	millió schillingben	millió m-mázsában	millió schillingben
Búza	2.1	89	2.34	73
Liszt	1.7	100	1.40	68
Liszt búzára átszámítva	(2.26)	—	(1.86)	—
Rozs	1	38	1.05	26
Árpa	0.64	24	0.69	21
Zab	0.78	23	1	23
Tengeri	2.03	52	1.25	36
Dohány	0.18	86	0.13	64
Gyümölcs	0.58	26	1.1	40
Főzelék	1.2	20	1.3	21
Vágó-és-használatt	1.86	272	1.68	253
Kisebb állatok (szárnyas)	0.123	25	0.137	29
Állati nyersanyag (tej, tojás, méz stb. stb.)	0.3	65	0.20	66
Zsír és olaj	0.43	75	0.5	75
Bor	0.43 mill. hl.	24	0.42 mill. hl.	23
Élelmiszer (friss hús, túró, sajt, kennet)	0.48	100	0.44	90

piacot jelentene a mag

kai vonatkozásban. (Lásd az 52. oldalon lévő táblázatot.)

**Magyarország kivitele a jelentékenyebb mezőgazdasági cikkek-
ből és azok szerepe Ausztria bevitelében, Magyarország
részesezésének feltüntetésével, az 1927-es évben.**

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése	Magyarország kivitele 1927-ben		Ausztria bevétele 1927-ben				A Magyarország- ból származó bevitel százaléka, vagy az ittlak. Magyarország származó bevitelét
	Összesen		Összesen		Magyarországból		
	Mennyiség darabban, ill. mértékben, stb.	Érték ezer P-ben	Mennyiség	Érték ezer P-ben	Mennyiség	Érték ezer P-ben	
A.) csoport							
Szarvasmarha drb	73,300	46,592	167,884	88,444	50,773	27,612	31.2%
Sertés	116,372	30,364	834,312	123,684	64,042	12,220	9.9
Friss hús, elkészített hús, szalonna, bél, hólyag q	33,169	8,987	374,374	65,508	28,162	3,932	7.5
Tej, tejföl, vaj, sajt, túró	26,580	1,362	149,662	16,248	12,556	372	8.4
Disznósír, zsír- szalonna	82,666	17,135	124,620	19,848	8,938	1,528	7.7
Tojás	142,425	24,212	168,645	32,752	41,736	7,780	23.8
Méz	1,737	330	6,689	848	588	96	11.3
Árpa	527,570	16,692	637,221	19,488	264,561	8,016	41.1
Zab	260,504	7,036	781,748	18,268	207,853	4,804	26.3
Tengeri	346,309	7,446	2,028,807	41,696	176,526	3,544	8.5
Olajos magvak ..	234,630	10,292	169,793	12,696	15,988	676	5.3
Friss gyümölcs ..	260,589	10,561	556,118	18,556	89,768	1,752	9.4
Friss főzelék ...	290,599	6,580	530,489	8,156	101,767	1,368	16.8
Cukorrépa friss és répaszelet							
lugozott	112,935*	526	260,315	1,376	191,104*	364	26.8
Burgonya	724,881	7,258	659,588	6,984	250,104	1,384	19.8
Katángyökér, olajpo- gácsa, cirokszakáll ..	114,746	3,326	257,421	6,260	32,581	600	9.6
Nyers dohány ...	39,721	4,767	179,400	68,876	13,626	1,592	2.3
Bor	61,632	4,529	360,260	18,856	32,175	2,228	11.8
Maláta	71,134	3,486	205,927	10,332	20,809	888	8.6
Korpa-liszt	105,206	2,567	420,487	8,800	248,783	5,180	58.9
Gyapju	47,475	14,647	84,765	44,856	2,523	1,028	2.3
Nyers bőr	18,130	6,427	47,008	14,112	753	376	2.7
Állati szőr	4,217	928	7,755	2,640	337	68	2.7
Kender és kender-kóc, len és len-kóc ...	53,818	3,981	85,026	10,860	1,865	224	2.1
Zsíros olajok ...	22,355	2,834	123,706	11,812	11,389	1,248	10.6
Legombolyított szálselyem	188	1,429	4,745	31,556	—	—	—
Összesen:		244,294		603,512		87,860	14.5

Megjegyzések: *Az osztrák bevitteli adatok a friss cukorrépánál nem fedik a magyar kivitteli adatokat, mert több magyar származású cukorrépa jut el Ausztriába, mint amennyi az egész magyar friss cukorrépa-kivittel. Az eltérés onnan származik, hogy több esetben a Magyarországon átmenő idegen (transzito) árut is magyar származásúnak veszik.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése	Magyarország kivétele 1927-ben		Ausztria bevétele 1927-ben				A Magyarországból származó bevitel értéke hány % az ausztriai bevételnek
	Összesen		Összesen		Magyarországból		
	Mennyiség darabban, ill. szérmésszámban	Érték ezer P-ben	Mennyiség	Érték ezer P-ben	Mennyiség	Érték ezer P-ben	
B.) csoport							
Ló drb	29,922	15,441	46,161	5,472	17,095	2,832	51.8
Juh "	24,745	926	7,173	126	4,019	75	
Eleven baromfi q	38,506	9,124	16,352	3,400	15,102	3,140	92.4
Leölt baromfi és leölt vad ...	142,377	35,126	68,689	14,060	41,083	8,232	58.1
Frisz hal "	13,494	2,129	10,309	1,400	5,706	800	92.8
Paprika, száraz és őrölt "	12,446	4,393	3,489	1,256	3,185	1,168	56.2
Búza, buza- és rozsliszt, buza-dara "	5,307,000	180,851	4,426,000	153,312	2,146,554	83,568	54.5
Hüvelyesek "	356,776	12,137	45,178	1,796	10,420	304	16.9
Rozs "	1,374,582	40,619	1,040,252	30,680	765,408	22,660	73.9
Lóhere- és lucerna-mag "	47,436	11,911	11,986	1,900	1,171	184	9.6
Szalámi és kolbász "	7,373	3,673	8,305	4,232	4,647	2,700	63.8
Korpa "	148,495	2,666	120,978	2,056	23,779	388	18.9
Toll "	30,306	20,983	6,013	3,656	2,049	508	17.7
Szalma és széna "	305,837	1,940	140,488	854	63,900	310	37.5
Gyógynövények, szárított fűszerek, köles "	40,870	3,682	11,778	1,451	8,571	446	31
Összesen:		345,601		225,631		127,315	
A) és B) együtt	Magyarország mező- és állattenyésztési kivételeinek összeirtéke a jelzett árukból P-ben	589,895	Ausztria bevitelének összeirtéke a jelzett árukból P-ben	829,143	Magyarország összesen decessnek értéke az ausztriai bevitelben a jelzett árukból százalékban	215,175	
	Magyarország összes kivételeinek értéke 1927-ben százalékban	807,560	Ausztria összes bevitelének értéke 1927-ben százalékban	2,552,540	A Magyarországból származó ausztriai bevitelnek hány % az ausztriai bevételnek	238,312	

Osztrák bevétel 1927-ben származási országok és főbb cikksportok szerint

Hogy mennyire alaptalanul kicsinyítik egyesek a magyar agrárkivétel szempontjából az osztrák piacot, bizonyítja az alábbi táblázat, amelynek adataiból kitűnik, hogy Ausztria nemcsak a mi mezőgazdasági és állati termékeink, valamint általában a magyarországi nyersanyag és félégyártmányaink legjobb piaca — hiszen mindennek több, mint egyharmadát veszi fel, — hanem területén számos más ország (Lengyelország, Jugoszlávia, Románia, Németország, Olaszország, Egyesült Államok, Argentina stb.) agrártermékei és nyersanyagprodukciója is jelentős mennyiségben elhelyezést találnak. Sőt készárubevitele is ma még igen jelentékeny (Németországból és Csehországból), tehát ipara még jelentős fejlődést vehet és így vásárlóképessége agrárcikkekben és nyersanyagokban a jövőben erősen növekedhetik.

Árucikk-csoport megnevezése	1927-ben az osztrák bevétel volt millió schillingben (80 fillér = 1 pengő)						
	Összesen minden országból	Magyarországból	Lengyelországból	Jugoszláviából és Romániából együttesen	Olaszországból	Cseh- és Németországból	Egyesült Államokból, Svéjc-ből és más jelentősebb országokból
A)							
Élő állatok	277	58	54	154	0.4	8.7	1.3
Gabona	227	99	0.5	55	3.3	25	30
Liszt	101	53	—	31	2	1	5
Egyéb élelmiszerek és italok	406	54	60	44	60	94	125
A fentiek együtt ...	1065	264	114.5	284	65.7	128.7	151.3
B)							
Nyersanyag és félégyártmány ...	896	23.5	141	58	20	228	300
C)							
Készáru	1121	11	13	8.9	43	729 397 - 332	46
Az egész osztrák bevétel értéke volt 1927-ben ...	3190						
Ebből behozatott ...		298	270	350	129	1098 533 - 565	547

Ausztria és Csehország agrárbevételének összehasonlítása

Azok, akik nyíltan vagy suba alatt ellenzik a magyar-osztrák szorosabb gazdasági kapcsolatot, rendszeren lekicsinylik az osztrák piac felvevőképességét és viszont úgy állítják oda Csehországot, mintha agrár- és nyersanyagbevétele jóval nagyobb volna, mint Ausztriáé és minden export-termékünket maradék nélkül fel tudná venni. Az alábbi táblázatból kitűnik, hogy a kétszer akkora népességű Csehországnak csak kevéssel nagyobb a bevételi szükséglete a nálunk előállítható agrár termékekből, mint Ausztriáé és sem búza- és lisztkivitelünket, sem ló- és szarvasmarhaexportunkat egymagában felvenni nem tudná, nem említve egyéb más

Az áruc k k megnevezése	Ausztria bevétele	Csehország bevétele
	1928-ban millió pengőben	
Buza, rozs és liszt	133.6	209
Tengeri	37.6	74
Burgonya	5.3	4
Frisz főzelek és hüvelyesek	13	14.7
Szarvasmarha	88	9.1
Sertés	116.4	107.5
Ló	6	1.7
Más állatok (szárnyasok)	23.2	6
Hus	48	10.7
Gyümölcs	20.5	46.3
Zsír	20	62.8
Árpa	13.6	—
Maláta	7.2	—
Bor	21.0	17
Gyapju	45.8	353
Dohány	47	36
Jelentősebb mezőgazdasági és állati termékek (nyersanyagok is foglaltatnak benne)	879	(nincs összeállítva)
Élőállatok, élelmiszerek, italok (nyersanyagok nélkül)	1016	703
Buza és buzaliszt bevétel méter- mázsában 1926-tól 1929-ig ter- jedő idő alatt évi átlagban	Ausztriába: 4,160.000	Csehországba: 4,950.000

terméket. Ausztriánál valamivel nagyobb piacot jelentene Csehország búzában, lisztben, tengeriben, tollban, zsírban, de a legtöbb esetben csak látszólag, mert például a keményebb gabona felőrlésére berendezett cseh malmok a mi gyengébb búzafajtáinkat nem használhatják. Viszont jelentékenyen kisebb a cseh piac felvevőképessége az osztráknál rozsban, árpában, friss gyümölcsben, főzelékben, borban, szarvasmarhában, sertésben, baromfiban, tojásban, friss és elkészített húspan, szalámban stb., amint ezt az alábbi táblázat is szemlélteti.

A Csehországgal való vámközösség tehát agrár szempontból aligha nyújtana több előnyt, mint az osztrák piac, ellenben a jóval erősebb cseh ipar — épp úgy, amint azt a karmai közé jutott Felvidéken tette — mindent elkövetne, hogy a magyar ipart tönkretégye, vagy legalább is fejlődésében megakassza.

Ausztria és Csehország bevétele 1930-ban a fontosabb mező- és állatgazdasági cikkekben, összehasonlítva a magyar kivittel ugyanezen cikkekből.

Á r u	Magyarország kivitele		Ausztria bevétele		Csehország bevétele	
	1930-ban					
	darab, illetve m. mázsa	érték millió pengőben	darab, illetve m. mázsa ¹	érték millió pengőben	darab, illetve m. mázsa	érték millió pengőben
Buza	3,472.400	73.7	2,546.500	56.2	2,951.300	56.75
Liszt	2,335.200	81.8	1,612.600	58.3	1,923.200	71.2
Rozs	1,021.400	13.3	1,128.000	13.4	123.600	1.5
Tengeri	1,001.400	16	1,990.000	26.4	2,736.600	40
Árpa	430.300	8.2	897.000	18.3	csekély	csekély
Friss gyümölcs	479.400	15.2	787.100	28.9	628.700	34.5
Friss főzelék	335.700	5.6	1,080.500	13.4	441.600	9.2
Bor	314.200	14.5	372.800	15.5	276.000	14.56
Cukor	1,068.500	30	1,455.000	21.6	—	—
Barnaszén	2,768.100	4.98	3,562.000	8.5	1,233.300	1.5
Szarvasmarha	166.800	114	d. 113.900	63	q. 104.711	41.9
Sertés	248.500	57.6	737.500	107	„ 537.000	75.95
Élő- és leölt baromfi	222.200	48.5	122.000	21.2	5.300	1
Tojás	131.800	19.2	176.000	27.9	csekély	csekély
Toll	22.350	14.6	5.600	3.57	11.400	5
Friss és elkészített hús	62.000	14.7	317.400	45	csekély	csekély
Disznósír, friss szalonna	83.500	14.1	104.600	13.5	271.200	44.4
Szalámi, kolbász	10.300	5.21	7.500	3.95	2.800	1.6
Összesen		551.19		545.62		399.06

A magyar agrárcikkek fontosabb piacai

Magyarország fontosabb mező- és állatgazdasági kiviteli cikkei milyen arányban találhatnak piacra a közelfekvő államokban a jobb konjunkturát mutató 1929. esztendőben?

Á r u	Magyarország kivitele 1929-ben				
	összesen millió Pengőben	Ebből esett százalékarány szerint			
		Ausztriára	Csehországra	Németországra	Olaszországra
Buza	126.7	32.4	23.3	6.8	11.7
Liszt	105.3	64.4	20.7	1.5	1.4
Rozs	23.1	48.0	2.5	13	6.4
Tengeri	16.9	27.9	49.1	7.5	12
Nyers dohány	18.0	12.0	14	1	—
Friss gyümölcs	18.1	41.2	32.5	16.5	—
Friss főzelék	10.5	30.0	16	42	—
Cukor	41	12.7	—	—	—
Bor	10.1	48	20	13	1
Olajos magvak	9.4	9.3	40.5	8	6
Szarvasmarha	61.4	46	14	—	40
Sertés	75	52	48	—	—
Élő baromfi	8	60	5	18.5	7
Leölt baromfi	33	40	—	38	—
Tojás	16.3	50	2	48	—
Toll	22.6	8	8	71	—
Friss és elkészített hus	14.8	65	—	2	6
Gyapju	17	3	4.5	38	—
Kikészített prémbőr	11.7	8	15	12	—
Disznózsír, friss szalona	7.1	1	72	12	15

Ez a táblázat a tényleges állapotot szemlélteti az Ausztriába és Csehországba menő agrárkivitelünkre vonatkozólag. A három évet felölelő adatok világosan mutatják, hogy az azonos kereskedelmi szerződés és azonos szomszédi helyzet ellenére, mennyivel jobb piacot jelent számunkra az állítólag kisebb felvevőképességű osztrák piac, mint a vásárlóképesnek hirdett cseh piac. Egyedül tengeriből, disznózsírból és friss szalonnából tudtunk többet bevinni Csehországba, mint Ausztriába.

Magyarország fontosabb mező- és állatgazdasági kiviteli cikkei milyen arányban találtnak piacra a közelfekvő államokban a jobb konjunkturát mutató 1929. esztendőben?

Á r u	Magyarország kivitele 1929-ben				
	összesen millió Pengőben	Ebből esett százalékarány szerint			
		Ausz- triára	Cseh- szágra	Német- országra	Olasz- országra
Buza	126.7	32.4	23.3	6.8	11.7
Liszt	105.3	64.4	20.7	1.5	1.4
Rozs	23.1	48.0	2.5	13	6.4
Tengeri	16.9	27.9	49.1	7.5	12
Nyers dohány	18.0	12.0	14	1	—
Friss gyümölcs	18.1	41.2	32.5	16.5	—
Friss főzelék	10.5	30.0	16	42	—
Cukor	41	12.7	—	—	—
Bor	10.1	48	20	13	1
Olajos magvak	9.4	9.3	40.5	8	6
Szarvasmarha	61.4	46	14	—	40
Sertés	75	52	48	—	—
Élő baromfi	8	60	5	18.5	7
Leölt baromfi	33	40	—	38	—
Tojás	16.3	50	2	48	—
Toll	22.6	8	8	71	—
Friss és elkészített hus	14.8	65	—	2	6
Gyapju	17	3	4.5	38	—
Kikészített prémbőr ...	11.7	8	15	12	—
Disznózsír, friss szalona	7.1	1	72	12	15

B) Ausztria külkereskedelme főleg ipari szempontból

Statisztikai adatokkal részletesen megvilágítottuk egy magyar-osztrák vámszövetség várható következményeit agrár szempontból a magyar és osztrák mezőgazdaságra való tekintettel egyaránt. Szükség volt erre azért, hogy az e tekintetben uralkodó téves felfogást eloszlassuk. Ipari vonatkozásban már feleslegesnek látszik részletes adatok tömegét felsorakoztatni. Itt már nem az a probléma, hogy a magyar-osztrák vámszövetség területén laz egész osztrák ipar vámmal védetten elhelyezést nyerjen. Az ipar bármily nagy vámterülettel sem éri be, hanem mindig a belső fogyasztás ellátásán felül kivitelre való termelésre is törekszik, mert ezt meg tudja oldani anélkül, hogy a belföldi iparcikkárakat le kelljen szállítani, Ipari szempontból tehát csak az a kérdés, hogy egy magyar-osztrák vámszövetség jelent-e Ausztria ipara számára nagyobb mértékű és vámmal védett piacbővülést. E tekintetben a válasz nem lehet kétséges, hiszen Ausztriának 1600 millió pengő értékű átlagos látható évi kivitelével szemben Magyarország átlagos behozatali szükséglete, amelynek túlnyomó része iparcikk és fa, az 1927-től 1930-ig terjedő időben 900 millió pengőre rúgott.

Német-Ausztria külkereskedelmi forgalmának alakulása általában

	Bevitel millió schillingben				Kivitel millió schillingben			
	1924- ben	1926- ban	1927- ben	1928- ban	1924- ben	1926- ban	1927- ben	1928- ban
Összesen ...	2830	2781	3,190	3,317	1900	1716	2,099	2,250
Ebből esik:								
Magyarországra ...	402	361	298	279	173	172	203	191
Németországra ...	519	472	532	654	261	202	382	413
Csehországra ...	780	554	565	593	217	208	240	279
Lengyelországra ...	259	252	270	301	194	73	106	123
Itáliára ...	249	131	179	109	201	174	168	176
Jugoszláviára ...	151	166	176	131	205	153	158	165
Romániára ...	87	132	173	147	130	110	127	131
Svájcra ...	197	130	157	167	131	114	114	138

A fentiekből kitűnőleg az osztrák külkereskedelmi összforgalomból 18-20% esik Németországra, 15 % Csehszlovákiára, 9% Magyarországra, 1% Lengyelországra, 6.5-6% Jugoszláviára és Itáliára, 5.5% Svájcra és Romániára, 3.5-4.5%-ig Franciaországra, Egyesült-Államokra, Angliára. Ausztria kivitele emelkedik *Németország és Csehország* felé és ugyancsak növekedik behozatala is e két országból, míg a *Dunavölgye felé a legutóbbi* években Ausztriának úgy kivitele, mint behozatala is apadt, avagy stagnált, sőt az arányszámokat tekintve, határozottan visszafejlődően van, ami arra mutat, hogy Ausztria az utóbbi években a Dunavölgyéből fokozatosan kiemelődik. Az osztrák kivitel *rendkívül tagolt és igen sok országban kell felvennie a harcot a kíméletlen versennyel*. Innen származik Ausztria *gazdasági hanyatlása*, mert a belföldi, vámmal *biztosított* piac *aránytalanul kicsi* a nemzeti termelés nagyságához és a kiviteli felesleg elhelyezésére nyitva álló külföldi piacokhoz képest, ahol azonban Ausztria az erősebb országokkal *nem bírja a versenyt*. *Ezért életérdeke Ausztriának a vámmal védett piacának kibővítése*, amelyre nézve a legelőnyösebb megoldásként a magyar-osztrák vámszövetség kínálkozik.

Ausztria ipari kivitelének részesedése a magyar behozatalban

Nyújtana-e Magyarország jelentős piacbővülést az osztrák ipar számára vámközösség esetén?

A fontosabb osztrák iparcikkek, valamint a megmunkált és nyersfa kivitelének értéke közel kétszer annyi, mint ugyané cikkekből Magyarország behozatala, tehát a magyar piac vámközösség esetén az osztrák ipari- és fafeleslegnek csupán mintegy 40-50 százalékát tudná felvenni, de ez is Ausztria ipara és fatermelése részére *a vámmal biztosított piacnak nagyarányú bővülését* jelentené, tekintettel arra, hogy jelenleg az osztrák ipari behozatal csupán egy negyedét fedezi Magyarország szükségletének, a többit főképen Csehország, Németország, Svájc, Olaszország. Egyik országgal való vámközösség sem nyújtana olyan előnyös piacbővülést Ausztriára nézve, mint a magyar-osztrák vámszövetség, mert az osztrák iparnak juttatott előnyt nem kellene az osztrák mezőgazdaság feláldozásával megfizetni és mert a magyar piacon nem kellene a hazai erősebb versenyzővel megküzdeni.

Az árucikk megnevezése	Ausztria úszákvétel a megnevezésű árucikkből 1926—28-ig millió P.-ben (Ausztria ipari kivételeinek 1513b és 1513c)	Magyarországra behozataluk értékéből 1926—28-ig millió P.-ben (Magyarországra behozataluk értékéből 1513b és 1513c)	A szervezett cikkek közül a három év alatt (1926—28) történt magyarországi behozatalból esik millió pengőben (Holnan és mily értékben szerzi be Magyarország ipari szükségleteit?)				
			Ausztriára	Csehszlovákországra	Németországra	Svédországra	Olaszországra
a) papíros, papíros-árúk, papíroslemez	241	120	61	35	15	—	2.5
b) pamutszövet, fonál és cérna, kötött pamutárúk	538.5	388.5	97.2	167	34	47.5	9
c) selyem, felselyem-szövet, gaze, kreppszoövet, tiszta selyem-szövet, tiszta selyem-fonál, kötött selyem-árúk	410	157.5	57	—	10	47	7.5
d) lenfonál, len, kender és jutaszövet	62.5	16	—	15	—	—	—
e) gyapjuszövet, gyapjufonál, kötött áru	233.5	227	65	87.5	23	5	4
f) fehér-, ágy- és asztalnemű	41	12.5	6.5	5	—	—	—
g) kikészített bőrök, cipők	208	114	37	16.5	35	2	—
h) üveg, porcellán	32	46	—	35.5	6	—	—
i) vasárúk, gépek, készülékek, vasfélgyártmányok, villamos-gépek, automobil, kerékpár, műszerek	840	348	64	37	148	3	20
j) bárdolt és fűrészelt fa, nyers fa	560	389	33.5	156.5	—	—	—
k) hangszerek, fém-árúk	216	30.5	11	—	13	—	—

Ausztria, Cseh- és Németország részesedése a tulnyomólag ipari jellegű magyar behozatalban.

	Ausztriából	Csehszlovákiából	Németországból
Behozatalunk volt 1926—28-ig (három év alatt) együttvéve millió pengőben	587	769	604
	millió pengő		
Behozatalunk volt 1929-ben, 1930-ban és 1931. első felében (két és fél év alatt) együttvéve millió pengőben	274	438.5	460.5
	millió pengő		

Ebből látható, hogy Cseh- és Németország *egyre jobban kiszorítja a magyar piacról az osztrák behozatalt*, amely az első időszakban *közel felét* tette a cseh és német behozatal együttes összegének, míg a második időszakban már annak egyharmadát sem érte el. Így alakul ki az a fonák külkereskedelmi helyzet, hogy míg Ausztria, *amely készségesen veszi fel a mi mezőgazdasági kivitelünk egyharmadát, egyre nehezebben talál nálunk piacra*, addig Cseh- és Németország, ahová egyre nehezebben engedik be agrárcikkeinket, *ellentállás nélkül lesz úrrá a magyar piacon*. Egy magyar-osztrák vámközösség esetén a kiszorított Ausztria egy csapásra újra dominálná az egész (magyar piacot és a jórészt visszavonuló német és cseh import helyét könnyűszerrel elfoglalhatná. A Magyarországra történő »láthatatlan« osztrák behozatalt is figyelembe véve, ez hatalmas piacbővülést jelentene Ausztriára nézve, amely a túlnyomóan ipari jellegű termelésének 65-70%-át vámmal védett területen jó áron tudná értékesíteni és így a külföldre szülő eladásoknál a többi országok versenyével jóval könnyebben tudna megbirkózni. Másrészt pedig a magyar ipart sem veszélyeztetné ía nem sokkal erősebb osztrák ipar. Az egyes esetekben fenyegető káros hatást nem lenne nehéz kiküszöbölni egyrészt közös kartellek létesítése útján, másrészt átmeneti behozatali korlátozásokkal épügy, miként ez az Ausztriába irányuló magyar agrárkivittel szemben történnék.

Az osztrák idegenforgalom.

	1925/26-ban	1926/27-ben	1927/28-ban
Külföldi összesen	1.265.000	1.465.000	1.850.000
Németországból	620.000	810.000	1.125.000
Svájcból	60.000	79.000	24.000
Olaszországból	39.000	40.000	42.000
Jugoszláviából	74.000	90.000	59.000
Magyarországból	163.000	166.000	159.009
Csehországból	178.000	192.000	218.000
Lengyelországból	32.000	37.000	43.000

Íme tehát, Ausztriát kimutathatólag évente *közel kétmillió* külföldi látogatja, akik ott fogyasztanak és vásárolnak, *jelentékeny mértékben növelve ezzel Ausztria nemzeti jövedelmét*. Ezek között 160.000 magyar állampolgár van kimutatva. Ez a szám viszonylag — Magyarország 9 millió főnyi lakosságához képest — a legmagasabb és jelzi, hogy a magyarok mily szívesen keresik fel Ausztria nyaralóhelyeit és szép városait (Bécs, Grátz, Salzburg, Innsbruck stb.) A vámközösség kétségtelenül emelné Magyarország lakosságának vásárlóképességét és így növelné a Magyarországból Ausztria felé irányuló idegenforgalmat, azaz emelné az osztrák »láthatatlan« exportot Magyarország felé.

HARMADIK RÉSZ

A Dunavölgy külkereskedelmi viszonyai (1926-28. év adatai összesítve, millió pengőben.)

I. Ipari államok:

Az ország megnevezése	Bevétel 1926—28 években ösz- szesen (tulnyomó részt nyers- anyag, mező- és állatgazda- sági cikkek)	Kivétel 192—28 évek- ben összesen (tulnyomó részt ipari cikkek)	Összforgalom 1926—28 év- ben összesen
	millió pengőben		
Ausztria	7260	4760	12,020
Csehország ...	8850	9080	17,930
	összesen: 16110	13840	29,950

II. Mezőgazdasági államok:

Az ország megnevezése	Kivétel 1926—28 években ösz- szesen (tulnyomó részt mező- és állatgazdasági cikkek)	Bevétel (tulnyomó részt ipari cikkek) 1926—28 években összesen	Összforgalom 1926—28 évek- ben összesen
	millió pengőben		
Magyarország	3300	3310	6,610
Románia ...	3270	3290	6,560
Jugoszlávia...	2070	2280	4,350
	összesen: 8640	8880	17,520

Íme, a két ipari állam beviteli szükséglete, amelynek nagyobbik fele mező-, erdő-, állatgazdasági és bányászati termék, értékben kétszer akkora, mint a három agrárország kivitele. Ennélfogva a mezőgazdasági és nyersanyagtermelésnek megfelelő átszervezésével el lehetne érni azt, hogy a dunavölgyi öt ország felvegye ennek a területnek egész agrártermelését és így azt vámvédelembe részesítse a tengerentúli versennyel szemben.

A dunai államok egymásközti külkereskedelmi forgalma hanyatló irányzatot mutat.

Az ország megnevezése	Kivitel		Behozatal		Összes forgalom	
	millió pengőben					
	1925	1930	1925	1930	1925	1930
Magyarország—Ausztria	282.9	257.1	193.0	98.3	475.9	355.4
„ —Csehszlovákia	197.9	154.7	209.3	180.5	407.2	335.2
„ —Románia	34.1	30.2	68.7	74.6	102.8	104.8
„ —Jugoszlávia	67.9	52.7	30.2	42.8	98.1	95.5
Ausztria—Csehszlovákia	172.0	181.8	453.1	383.4	625.1	565.2
„ —Románia	92.9	68.5	85.0	104.2	177.9	172.7
„ —Jugoszlávia	141.0	119.8	107.2	119.0	248.2	238.8
Csehszlovákia—Románia	144.5	101.4	62.7	95.6	207.2	197.0
„ —Jugoszlávia	139.5	261.1	85.3	74.6	224.8	335.7
Jugoszlávia—Románia	121.4	20.0	31.6	22.3	153.0	42.3
Összesen :					2720.2	2443.6

Ausztria kivitele a dunavölgyi államokba

	Az osztrák kivitelből esett százalékos arányban				Együtt mind a négy államra
	Cseh-országra	Magyar-országra	Roma-niára	Jugoszlá-viára	
1927-ben	11.5	9.7	6.1	7.5	34.8
1930-ban	12.1	6.5	3.8	8	30.4

Ausztria bevétele a dunavölgyi államokból

	Az osztrák bevitelből esett százalékos arányban				Együtt mind a négy államra
	Cseh-országra	Magyar-országra	Roma-niára	Jugoszlá-viára	
1927-ben	17.7	9.3	5.4	5.5	37.9
1930-ban	17.5	10.4	4.7	5.3	37.9

Ausztria külkereskedelmi forgalma tehát a dunavölgyi államokkal hanyatló irányzatot mutat, avagy stagnál, éppígy Lengyelországgal és Svájjal is. Ellenben javul Németországgal,

amellyel való összforgalma (kivitel és bevétel), négy év alatt 17.3%-ról 19.3%-ra ugrott fel, németországi behozatala pedig 16.6%-ról 21%-ra. Ép így javulást tüntet fel az Olaszországgal és a többi nyugati államokkal való forgalma is. Mindez arra mutat, hogy Ausztria az utolsó évtized gazdasági fejleményeinek nyomása alatt kezdett lassan-lassan kiemelődni régi dunavölgyi kapcsolatából és gazdaságilag egyre jobban Németországhoz tapadni. Ez logikusan csak a német-osztrák vámszövetség gondolatához vezethetett el.

A fontosabb mezőgazdasági termékek ki- és bevitelének alakulása 1930-ban az egész Dunavölgyben

	1930. évben					
	Buza mm.	Liszt mm.	Szarvas- marha drb.	Sertés drb.	Élt- és leölt baromfi mm.	Tojás mm.
I.						
Ausztria bevétele ...	2,546,500	1,612,600	114,000	737,500	122,000	177,000
Csehország bevétele ...	2,951,300	1,923,100	105,000	405,000	8,000	—
Összesen:	5,497,800	3,535,800	219,000	1,138,000	130,000	176,000
II.						
Magyarország kivitele ...	3,472,400	2,335,200	167,000	248,000	222,000	132,000
Jugoszlávia kivitele ...	2,524,100	75,100	138,000	248,400	180,000	304,000
Románia kivitele ...	3,360,000	210,000	68,000 (becslés)	165,600 (becslés)	20,000 (1927)	95,000 (évi átlag)
Összesen:	9,356,500	2,620,300	373,000	662,000	442,000	531,000
Az I. és II. között mu- tatókozó kü- lönbség ...	+ 3,858,700	- 915,500	+ 154,000	- 476,000	+ 292,000	+ 355,000
A lisztet búzára átszámítva, a 915,500 mm. liszt megfelel 1,200,000 mm. búzának, úgyhogy a Dunavölgy búzafelése 1930-ban kere- kenen elegendő 2,6 millió méterméterre volt						

Kitűnik ebből, hogy az egész Dunavölgyének (öt államnak együttesen) jelentős kiviteli feleslege van búzából (1930-ban 3.86 millió, évi átlagban 3 millió mm), szarvasmarhából (154.000 drb), baromfiból (292.000), míg e területen kívül eső országokból való behozatalra szorul lisztből (közel egymillió mm) és sertésből (kö-

zel félmillió darab). Tehát egy ilyen nagy terület sem tudná megoldani most azonnal az önellátás elvét a mezőgazdasági cikkek tekintetében.* Ausztria és Magyarország, mint közös vámterület, sokkal inkább megoldja kisebb területen a mezőgazdasági önellátás kérdését, tehát itt kell megkezdeni a szorosabb gazdasági kapcsolat kiépítését.

Az osztrák-magyar monarchia külkereskedelmi forgalmának alakulása

	Behozatal	Kivitel	Összforgalom
	millió koronában		
1896-ban	1412	1548	2960
1913-ban	3406	2270	6176

Nagy-Magyarország külkereskedelmi forgalmának alakulása (a világháború előtt)

	Behozatal	Kivitel	Összforgalom
	millió koronában		
1896-ban	1097	1089	2186
1913-ban	2075	1905	3980

E számadatokból látható, hogy nagyobb területen az önellátás elve sokkal jobban érvényesül, mint a kis utódállamokban.

Hiszen a 7 millió lakosságú Ausztria átlagos külkereskedelmi forgalma az utóbbi három évben évi négy milliárd pengőnek felelt meg, tehát nagyobb volt értékben, mint az 50 milliós monarchiáé 1896-ban. A 15 milliós Csehország külkereskedelmi forgalma pedig évi hatmilliárd pengő értékű, tehát nem sokkal kevesebb, mint a monarchiáé 1913-ban. A nagy területű védett piac magyarázza meg a monarchia nagy gazdasági fejlődését, míg az összezsugorodott és egymással gazdasági háborút folytató kis piacok okozói a dunavölgyi államok egyre súlyosbodó válságának.

* Lásd Székely Arthur tanulmányát a „Középeurópai vámpolitikai közeledés”-ről.

Kiegészítő adatok dr. Ajtay József
„A kibontakozás útja- gazdasági összeműködés a Dunavölgyében“
cimű munkájához.

Az osztrák piac a mezőgazdasági kivitel szempontjából
1931-ben, 1932-ben és 1933-ban.

	1931-ben	1932-ben	1933-ban
	millió schillingben		
Ausztria			
Bevitele agrárcikkekből	809.3	555.3	470
Ebből magyarországi származású . .	168 (20.7%)	116 (20.9%)	118 (25%)
Magyarország			
Kivitele agrárcikkekből	489	274	354
Ebből Ausztriába ment	168 (34.5%)	116 (43%)	118 (33.4%)

Kitűnik a fenti táblázatból, hogy:

1. Ausztria agrárbevétele schilling-értékben 1931-ben hatvan százalékkal, 1932-ben több, mint száz százalékkal, 1933-ban pedig harminc százalékkal haladta meg Magyarország egész mezőgazdasági kivitelét (809.3: 489, 555.3: 274, 470: 354).

2. Magyarország mezőgazdasági kivitelének 1931-ben több, mint egyharmada (34.5%-a), 1932-ben pedig közel fele (43%-a) talált elhelyezést Ausztriában.

3. Az osztrák mezőgazdasági behozatali szükséglet értéke úgy 1931-ben (810 millió), mint 1932-ben (555 millió) és 1933-ban (470 millió) ötször, illetve négyszer akkora volt, mint a Magyarországból ez esztendőben Ausztriába kivitt agrárcikkek értéke (190H)β-η 168 millió, illetve 1932-ben 116 millió és 1933-ban 118 millió schilling).

Ezek az adatok éppúgy, tmint az előző évek kétségtelen bizonyítékot szolgáltatnak arra nézve, hogy *mily meglepető az a célzatosan terjesztett állítás, hogy a magyar mezőgazdaság szempontjából Ausztria koldusország,* amely nem jelent számunkra eléggé felvevőképes, különösképpen jelentős és kivitelünk fokozására alkalmas piacot. Mindennek éppen az ellenkezője az igaz és e hamis állítások csak arra szolgálnak, hogy egyrészt eltereljék figyelmünket az osztrák piac fontosságáról, az azzal való kereskedelmi viszony elmélyítésének lehetőségéről és szükségességéről, másrészt pedig, hogy jótékony fátyollal takarják el a cseh és német piac után való,

évek óta tartó loholás eredménytelenségét és céltalanságát, a legutóbbi időkig folytatott külkereskedelmi politikánk elhibázott voltát és vétkes mulasztásait. Ki kell emelnünk, hogy Ausztriára nézve is ugyancsak nagyfontosságú a Magyarországgal való gazdasági kapcsolat nem csupán a látható ipari és fákivitel, hanem *különösen az osztrák idegenforgalom és az eszel összefüggő, nagy értéket képviselő láthatatlan kivitel* szempontjából. Ebben a vonatkozásban Magyarország igen jelentős szerepet játszik az osztrák kereskedelmi és fizetési mérlegben.

Az a körülmény, hogy kormányaink nem fordítottak kellő figyelmet az osztrák piacra, oda vezetett, hogy agrárkivitelünk az osztrák piacon az utóbbi időben tért vesztett, míg versenytársaink: Jugoszlávia és Rumania előrenyomultak, amint ezt az alábbi táblázat világossá teszi:

	Ausztria agrár bevétele volt millió schilingben							
	1929-ben		1930-ban		1931-ben		1932-ben	
	millió sch. ben	%-ban	millió sch. ben	%-ban	millió sch. ben	%-ban	millió sch. ben	%-ban
Összesen	1254.4		962.3		809.3		555.3	
Ebből esett								
Magyarországra	292.1	23.3	245.3	26.5	168.2	20.7	116.2	20.9
Jugoszláviára	108	8.6	130.2	13.4	79.5	9.8	98.6	17.7
Rumániára	76.4	6.1	74	7.7	89.7	11.7	59.3	10.7

Míg tehát 1929-ben az Ausztriába menő magyar agrárkivitel értékben több, mint 50%-kal nagyobb volt, mint az. odairányuló jugoszláv és rumán kivitel *együttesen*, addig 1932-toen az Ausztriába menő *jugoszláv agrárkivitel értéke egymagában majdnem annyira emelkedett, mint a magyar* és az Ausztriába történt jugoszláv meg rumán agrárkivitel *együttesen* 50%-kal nagyobb értéket képviselt, mint az Ausztriába kivitt magyar mezőgazdasági termék.

Az osztrák agrárbevitelben való részesedésének *arányát* Jugoszlávia az utóbbi két-három év alatt *megkétszerezte*, mialatt a mi kormányaink és agrárvezéreink az újabb időkig állandóan kicsinyelték az osztrák piac jelentőségét.

A cseh és német piac merev elzárkózása idején az osztrák piac fontosságát a magyar mezőgazdaság szempontjából jelzi még az a körülmény, hogy 1932-ben Ausztria vette fel sertéskivitelünk mennyiségének és értékének mintegy 90%-át, gabona- és lisztkivitelünknek kétharmadát, hús-, kolbász-, konzerv-, tojás- és takarmánykivitelünknek több, mint 60%-át, szarvasmarha-, ló-, élő- és leölt baromfi-, bor- és főzelékkivitelünknek mintegy 30 százalékát. Megemlítendő, hogy Ausztria *liszt- és élőbaromfi-beviteli szükségletét*

majdnem teljes mértékben tőlünk fedezi, viszont azonban 1931-ben és 1932-ben búzából és rozsból nemcsak tőlünk, de Rumániából, Oroszországból, Bulgáriából és Szerbiából is jelentékeny mennyiségeket vitt be.

A német piac.

Ami a német piacot illeti, Magyarország agrárbevitelére Németországba az legutolsó években is nagy hanyatlást mutat és még olyan magyar agrárcikkek is majdnem teljesen kiszorultak a német piacról, amelyekből Németország bevitelére alig csökkent, vagy *éppen növekedett*.* Az 1931. és 1932. évi adatokat összesítve, a 7.5 millió métermázsa németországi rozsbévitelben és a 12 milliónyi árpa-bevitelben például Magyarország egyáltalán nem szerepel, míg Rumania 5.9 millióval, illetve 4.4 millióval; a 18.2 milliónyi métermázsa búzakivitelből Magyarországra csupán 420.000 esett; zabból, tengeriből jóformán semmi, tenyész- és vágószarvasmarhából, sertésből ugyancsak semmi.

Mindazonáltal Németország jelentős piac a magyar agrárkivitel szempontjából, hiszen 1930-ban Csehszlovákia és Olaszország mögött a negyedik helyet foglalta el, sőt utóbb, a cseh-magyar vámháború és olaszországi kivitelünk visszaesése következtében, a második helyre lépett, de már 1933-ban olaszországi kivitelünk értékét (34 millió pengőt) csupán kevéssel haladta meg Németországba anenő kivitelünk (45 millió pengő) értéke, amely alig valamivel több, mint egyharmada az 1933. évi ausztriai kivitelünk értékének (107 millió pengő, azaz 118 millió schilling).

A jövő szempontjából, az eddigi tanulságokon kívül, már azért sem biztató ránk nézve a német piac, mert utóbbi időben Németország fő gazdasági programként a mezőgazdasági önellátást vallja, amelynek érdekében rendkívüli erőfeszítést tesz. Agrárbevitelének fokozatos korlátozását jelzi az, hogy míg 1929-ben ennek értéke közel járt a 8 milliárd márkához, addig 1933-ban már a 2.5 milliárd márkát sem érte el. Agrárterméket Németország főként *a tengerentúli országoktól* vesz át és az európai államok nagy része is, így Hollandia, Orosz-, Francia-, Olaszország, Rumania, Bulgária, Lengyelország, sőt — az 1933. évet kivéve — *Csehország is megelőzi Magyarországot*, amely a német agrárbevitelben a 16—17-ik helyre szorul vissza. A legutóbb létrejött német-szerb kereskedelmi szerződés következtében előreláthatólag Jugoszlávia is elébe kerül majd Magyarországnak és mögötte már csak Svájc és Ausztria marad. Megjegyzendő, hogy Németország mindig mereven elzárkózott a magyar származású élőállat és búza beviteléről, csupán legutóbb 1933-ban vett át tőlünk lovat és szarvasmarhát. Kedvezőbb beviteli eredményt a német piacon csupán a magvak és a baromfityénésztés termékei (tojás, toll) tekintetében értünk el.

* Lásd: a m. kir. Külkereskedelmi Hivatal „Magyarország exportpiacai” című kiadványának 2. füzetét.

A magyar-cseh kereskedelmi viszony alakulása 1931-ben és 1932-ben agrárszempontról.

	1931-ben	1932-ben
	millió cseh koronában	
Csehszlovákia		
Egész agrár bevitelének értéke . . .	3554	2517
Ebből magyar származású értékben, illetve százalékban	66 (1.9%)	84 (3.3%)
Magyarország		
Egész agrár kivitelének értéke millió cseh koronában	2191	1293
„ magyar pengőben	489	274
Ebből Csehszlovákiára eső rész ér- téke, illetve százaléka millió cseh koronában	66 (3%)	84 (6.5%)
„ magyar pengőben	14.7	17

E táblázatból kitűnik egyrészt az, hogy Csehszlovákia agrár-bivetele *kisebb mértékű* volt 1931. és 1932-ben, mint Ausztriáé és másrészt, hogy ebben Magyarország — a csehek által ellenünk indított vámháború következtében — nagyon csekély mértékben részesedik.

Az olasz piac.

Olaszországgal való kereskedelmi viszonyunk a múlt évtizedben *igen kedvezően alakult* és oda való kivitelünk értéke megtízszereződött.* Ez évtized elején azonban visszaesés következett be főképpen az általános gazdasági válság nyomán; így 1931. évi 11.643 millió lírára rúgó összbevételben Magyarország csupán 145 millió líra értékkel (azaz 1.25%-kal), az 1932. évi 8268 millió líra értékű bevételben pedig már csak 78 millió lírával (0.95%-kal) szerepel; 1933-iban azonban részesedésünk az olasz összbevételben újra javult, a 7413 millió lírára rúgó összbevételből Magyarországra

* Olaszországba irányuló kivitelünk értéke 1923-ban is még csak 17 millió aranykoronára, azaz 19.72 millió pengőre rúgott (az előző években ennél is jóval kisebb volt), míg 1930-ban 117 millió pengőre emelkedett.

esett 75 millió (1%). Nyilvánvaló, hogy amennyiben a magyar-olasz kereskedelmi viszony elmélyül, a jövőben Olaszországnak igen fontos, értékben hárommilliárd Urára rúgó agrárbeviteli piaca nagy export-lehetőségeket nyújt a magyar mezőgazdaságnak, hiszen Jugoszláviának és Rumániának jelenleg háromszor-háromszor akkora az *összkivitele* Olaszországba, mint Magyarországé és Rumania és Jugoszlávia *szorosan vett agrárkivitele* is Olaszországba az utolsó négy évben *együttesen* értékben *háromszor* akkora volt, mint Magyarországé (543:1500 millió lira). *Rumániának* az utolsó öt év alatt sikerült Olaszországba menő *agrárkivitelét nemcsak mennyiségileg növelni, de a rumén részesedés arányát 0.1%-ról 2.0%-ra, sőt 1932-ben 1.0%-ra,* tehát a réginék sokszorosára felemelni. Ugyanakkor Jugoszláviának is sikerült 1932-ben a 21.7 milliárd líráról 8.3 milliárdra visszacsúszott olasz *összbevételben* az 1929. évi 2.9%-os *részesedési arányát változatlanul megtartani,* az olasz agrárbevételben azonban *részesedési aránya 1029-től 1932-ig 3.4%-ról 2.4%-ra szállott le,* de még így is jelentékenyen meghaladta Magyarország 1.8%-os *részesedések* Szorosabb gazdasági viszony esetére természetesen nagy lehetőség nyílik arra, hogy Magyarország az olasz bevételben *Jugoszlávia és Rumania rovására jelentős mértékben terjeszkedhessek.* íme tehát az olasz-magyar-osztrák szorosabb gazdasági viszony létrejötte esetén a magyar agrár kivitel legalább kétharmadának biztos és előnyös elhelyezésével reálisan számolni lehet.

Ami pedig a részleteket illeti, elég megemlíteni, hogy két legfontosabb agrárkiviteli cikkünk: a búzából és élőállatból Olaszországnak igen számottevő a beviteli szükséglete. így búzából az utolsó öt év (1929—1933) alatt kereken 67 millió méter mázsát vitt be, holott ugyanezen idő alatt Magyarország *összbúza-kivitele* csupán 18 millió mm-ra rúgott. Az olasz élőállatbevétel értéke az utolsó öt év alatt 487 millió líráról ugyan leesett 123 millióra, de ugyanakkor Magyarország *részesedése e bevételben* 58.6 millió líról csupán 36.3 millióra hanyatlott, azaz a magyar *részesedés* százalékos aránya 12%-ról 29.6%-ra emelkedett. 1933-ban Olaszország több mint 120.000 darab szarvasmarhát vitt be, ebből magyar származású volt 55.300 darab, tehát *darabszám szerint* majdnem fele és így Olaszországban talált piacra a 71.800 darabra rúgó egész szarvasmarhákivitelünknek *darabszám szerint* több, mint háromnegyed része. Az egész magyar kivitel meghaladó bevételre szorul még Olaszország tengeriből (5 év alatt 30 millió mm.), zabból, burgonyából, húsból, tojásból, olajos magvakból, élő baromfiból, szárított hüvelyesekből stlb.

Olaszország *agrárbevételét* és az abban való magyar, jugoszláv, rumán és orosz *részesedést* az utóbbi öt év alatt a következő táblázat tünteti fel.*

Táblázat.

	1929-ben	1930-ban	1931-ben	1932-ben	1933-ban
	m i l l i ó l i r á b a n				
Olaszország agrárbevé- telének értéke volt összesen	9.612	7.217	4.732	3.646	2.924
Ebből esett:					
Magyarországra	166·2 (1·7 ⁰ / ₀)	278 (3·9 ⁰ / ₀)	128 (2·7 ⁰ / ₀)	66·3 (1·8)	68·3 (2·3)
Jugoszláviára	286·4 (3·4 ⁰ / ₀)	390·3 (5·4 ⁰ / ₀)	236·6 (5 ⁰ / ₀)	87·7 (2·4 ⁰ / ₀)	60·2 (2·1 ⁰ / ₀)
Rumániára	36·6 (0·4 ⁰ / ₀)	317 (4·4 ⁰ / ₀)	208 (4·3 ⁰ / ₀)	146·2 (4 ⁰ / ₀)	58·1 (2 ⁰ / ₀)
Oroszországra	88·4 (0·9 ⁰ / ₀)	271·4 (3·8 ⁰ / ₀)	278 (5·9 ⁰ / ₀)	128·4 (3·5 ⁰ / ₀)	74·9 (2·6 ⁰ / ₀)

Ami pedig a dunavölgyi államoknak Olaszország összbevételében való részesedését illeti, erre nézve a következő táblázat nyújt tájékoztatást az *olasz* hivatalos adatok alapján.

	1929-ben	1930-ban	1931-ben	1932-ben	1933-ban
	m i l l i ó l i r á b a n				
Olaszország összbevétele	21.665	17.347	11.643	8.268	7.413
Ebből esett:					
Magyarországra	188 (0·9 ⁰ / ₀)	304 (1·8 ⁰ / ₀)	145 (1·3 ⁰ / ₀)	78 (0·9 ⁰ / ₀)	75 (1 ⁰ / ₀)
Ausztriára	483 (2·2 ⁰ / ₀)	419 (2·4 ⁰ / ₀)	291 (2·5 ⁰ / ₀)	185 (2·2 ⁰ / ₀)	177 (2·4 ⁰ / ₀)
Jugoszláviára	638 (2·9 ⁰ / ₀)	706 (4·1 ⁰ / ₀)	410 (3·5 ⁰ / ₀)	241 (2·9 ⁰ / ₀)	189 (2·5 ⁰ / ₀)
Rumániára	206 (0·9 ⁰ / ₀)	500 (2·9 ⁰ / ₀)	336 (2·9 ⁰ / ₀)	221 (2·8 ⁰ / ₀)	158 (2·1 ⁰ / ₀)
Csehszlovákiára	270 (1·2 ⁰ / ₀)	252 (1·2 ⁰ / ₀)	182 (1·6 ⁰ / ₀)	119 (1·4 ⁰ / ₀)	88 (1·2 ⁰ / ₀)

Ebből látható, hogy bár jelentős szerepet játszik Olaszország a mi összkivitelünkben és még inkább agrárkivitelünkben, viszont azonban ma jelentéktelen a mi részesedésünk az igen nagy összegre rúgó olasz bevételben, amelyben a dunavölgyi államok között Magyarország az utolsó helyet foglalja el. Ebből másrészt következik, hogy abban az esetben, ha sikerül Olaszország és Magyarország között kölcsönös kedvezményezések útján a gazdasági kapcsolatokat szorosabbra fűzni, akkor az «olasz piacon a magyar ki-

* Lásd: a m. kir. Külkereskedelmi Hivatal „Magyarország exportpiacai” című kiadványának 3. sz. füzetét (Olaszország).

vitel számára nagy lehetőségek nyílnak. Végül rá kell mutatni arra is, hogy Olaszország fel tudná venni Magyarországnak kivitelre szoruló egész feleslegét búzából, szarvasmarhából, burgonyából, dohányból, elkészített húsból, rozs-, árpa- és zablisztból, élőbaromfiból, száraz hüvelyesekből, zabból, nem olajos magvakból. (Az előző évekről szóló adatokat lásd a füzet 40. és 41. oldalán.)

Magyarország egész külkereskedelmének alakulása 1930-tól 1933 december 31-ig.

Magyarország kivitele.

Év	Összkivitel millió pengőben	A kivitel összértékéből esett millió pengő							
		Ausztriára		Itáliára		Németországra		Csehországra	
		összeg ^a ben	0/0 ^a -ban	összeg ^a ben	0/0 ^a -ban	összeg ^a ben	0/0 ^a -ban	összeg ^a ben	0/0 ^a -ban
1930*	912	256	28.1	117	12.9	94	10.3	153	16.8
1931	570	170	29.8	56	9.8	73	12.7	24	4.2
1932	335	101	30.1	26	7.8	51	15.2	23	6.8
1933	275	107	27.2	34	8.7	45	11.3	29	7.3

A táblázatból kitűnik, hogy az 1930. évhez képest összkivitelünk értéke, a gazdasági válság következtében, *majdnem egyharmadára esett vissza*, az 1933. év azonban némi javulást mutat. Ausztria megtartotta *összkivitelünkben* első helyét és 30% körül ingadozó régi arányát (Ausztriába irányuló agrár kivitelünk aránya azonban emelkedett). Olaszország 1930-ban kivitelünkben megelőzte Németországot, de 1931-ben újra Németország mögé szorult vissza, 1933-ban azonban a Németországba irányuló kivitelünk aránya nagyot esett (15%-ról 11.3%-ra), míg olaszországi összkivi vit elünké jelentékenyen javult (7.8%-ról 8.7%-ra). Ausztria és Olaszország összkivitelünknek már ma is, amikor szorosabb gazdasági kapcsolat még nincs közöttünk, mintegy $\frac{2}{5}$ -ét (40%-át) veszi fel, míg Németország és Csehország 1931 óta alig $\frac{1}{5}$ -ét, azelőtt is csak $\frac{1}{4}$ -ét (27%-át). Csehországi kivitelünk, amely 1930-ban még a *második helyen állott* és mintegy $\frac{3}{5}$ -ét tette ausztriai kivitelünk értékének, az 1931-ben megkezdődött vámháború következtében igen erősen visszaesett és az ötödik helyre, az angliai kivitelünk (30 millió) mögé szorult vissza és összegben kevéssel haladja felül még svájci és jugoszláviai kivitelünk (21-21 millió pengőnyi) értékét is. *Nem ábránd tehát, hogy az olasz-magyar-osztrák szoros gazdasági; együttműködés, a barátságos svájci és angol piac figyelembevételével, megoldja a mi agrárkivitelünk kérdését* még akkor is, ha Németország és Csehország változatlanul csak a mai szűk keretekben enged be a magyar agrárcikkeket.

* Az 1930. évi utólag helyesbített adatok.

Magyarország behozatala.

Év	Összbehoza- tal millió pengőben	A behozatal összértékéből esett millió pengőben							
		Ausztriára		Itáliára		Németországra		Csehországra	
		összeg- ben	o/o-ban	összeg- ben	o/o-ban	összeg- ben	o/o-ban	összeg- ben	o/o-ban
1930*	823	95	11,5	41	5,0	175	21,2	173	21,0
1931	539	67	12,5	33	6,0	131	24,4	49	9,1
1932	329	51	15,5	19	5,6	74	22,5	34	10,4
1933	314	63	19,94	23	7,4	62	19,6	32	10,3

Amint látjuk, a behozatalban az a *Németország* vezet, amely a kivitelünk előtt mereven elzárkózik. Német behozatalunk 1930. és 31-ben kétszer akkora volt, mint az Ausztriából származó, amely pedig legjobb felvevő piacunk. Sőt még 1932-ben is német behozatalunk értéke 50%-kal több, mint az osztrák és csak 1933-ban vált a kettő egyenlővé. Csehországi behozatalunk is a vámháború kitöréséig a németországgal együtt az élen haladt és *kétszerese volt az osztráknak*, noha bevitelünk előtt épp oly ellenségesen elzárkózott, mint Németország. Sőt a vámháború kitörése után is, 1931. és 1932-ben, csehországi behozatalunk nem sokkal maradt mögötte az osztráknak és változatlanul erősen tartja 10%-os arányát behozatalunkban a vámháború ellenére is. Az osztrák behozatal aránya — a cseh behozatal rovására — az utóbbi években erős javulást mutat, ugyancsak az olasz is az utolsó évben. A német behozatal aránya az utóbbi években némi hanyatlást tüntet fel (24,4%-ról 19,6%-ra), azonban Németország részesedése behozatalunkban még mindig vetekedik Ausztriáéval. E fonák külkereskedelmi helyzet következménye, hogy külkereskedelmi mérlegünk az utolsó négy évben is *állandóan passzív volt a Németországgal, sőt az ellenünk vámháborút folytató Csehországgal való viszonylatban is* ée az előzővel szemben négy év alatt összesen 180 millió pengő, sőt az utóbbival szemben is 60 millió pengő hiányt tüntet fel, ellenére a behozatali korlátozásoknak és a cseh-magyar vámháborúnak. Ugyanakkor kereskedelmi mérlegünk *állandóan nagymértékben aktív volt Ausztriával és Olaszországgal szemben*, így Ausztriába az utolsó négy év alatt pengőértékben 358 millióval többet vittünk be, mint amilyen értékűt összesen behoztunk, Olaszországgal szemben pedig ez a többlet összesen 117 millióra rúgott, tehát négy év alatt egész olaszországi kivitelünk értékének felére. Meg kell jegyezni azonban, hogy az osztrák és olasz idegenforgomban és e révén az osztrák és olasz láthatatlan kivitelben is Magyarország jelentős tételként szerepel.

* Az 1930. évi utólag helyesbített adatok, amelyek csekély eltérést mutatnak a füzet 40. és 41. oldalán ez évre feltüntetett adatoktól.